

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الصلوة والسلام عليك يا رسول الله ﷺ وعلى الك و اصحابك يا حبيب الله ﷺ
 سه ماھی الحسن
 سہ ماہی
 اعلیٰ حسن
 ہمت نگر
 ہمت نگر
 سہ ماہی

بیاہدگار: کولمبہ ہمت نگر سرکار سٹیٹ حسن شادی رحمتہ اللہ علیہ

اے سرپرستی: استاذیہ اعلیٰ حسن و مولانا مکتی کمرے اعلیٰ حسن
 کولمبہ کادری، ریکاکتی، شہول حسن داڑل اعلیٰ حسن جمداشادی یو. پی.
 اے ہمایہ: شہرہ گجرات حسن و مولانا سٹیٹ کمرہ کولمبہ، کارنڈا شریک

داڑل اعلیٰ حسن حسنیہ کا دینی، اعلیٰ، اعلیٰ تہمان
 تری ماسیک " اعلیٰ حسن " ہمت نگر

جولائی تا دسمبر - ۲۰۱۶.

شوال تا ربیعہ اعلیٰ ۱۸۳۷

جیلڈ ن. ۷

شمار ن. ۸۰

مجلد سے مشاہیر

مولانا مہمہ اکبر رتوی.
 مکتی مشاہیر رتہ اعلیٰ حسن.
 مولانا گولام مستوفی اعلیٰ حسن.
 کاری مہمہ سولیمان اعلیٰ حسن.
 کاری گولام شہولہ اشرفی رتہ پوری.
 مولانا مہمہ مشتاہ حسن اشرفی.
 مولانا مہمہ اکرام اشرفی حسن.

شہرہ اعلیٰ حسن : مکتی مہمہ گولام اشرفی حسن.
 اعلیٰ حسن : مکتی مہمہ وکار اعلیٰ حسن.
 شہرہ اعلیٰ حسن : شہولہ جی. اعلیٰ حسن.
 مکتی حسن : مہمہ حسن ناگوری.
 کولمبہ : مہمہ حسن اشرفی.

اونری پریسڈنٹ اعلیٰ حسن

اعلیٰ حسن مہمہ جاکر متولہ حسن.

اعلیٰ حسن اعلیٰ حسن

سولتانولہ حسن شہولہ گولام
 حسن مہمہ شہولہ اعلیٰ حسن
 حسن شہولہ وولہ حسن
 حسن اعلیٰ حسن شہولہ حسن
 حسن مہمہ حسن شہولہ حسن
 حسن مہمہ حسن شہولہ حسن
 حسن مہمہ حسن شہولہ حسن
 حسن مہمہ حسن شہولہ حسن
 حسن مہمہ حسن شہولہ حسن
 حسن مہمہ حسن شہولہ حسن

اعلیٰ حسن کا پتا

اعلیٰ حسن : سہ ماہی اعلیٰ حسن
 داڑل اعلیٰ حسن
 جاکر مہمہ حسن، ہمت نگر-۳۷۳۰۰۱
 فون ن. (۰۲۰۰۲) ۲۸۱۰۶۴
 مو ن. ۷۶۰۱۶ ۷۶۵۳۱

اعلیٰ حسن میں شہولہ نشان آپکی مہمہ فیس اعلیٰ حسن کی اعلیٰ حسن ہے لیکچرہ اعلیٰ حسن
 کے لیے مہمہ فیس لیکچرہ حسن اعلیٰ حسن اعلیٰ حسن.

اعلیٰ حسن : ۸۰

اعلیٰ حسن : ۱۲

અનુક્રમણિકા

નં. મઝમૂન	કલમકાર	પેજ નં.
૧. ઈદારિયા	હઝરત મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ વકાર અલી એહસાની	૦૩
૨. ફૈઝાને કુર્આન	હઝરત મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ ગુલઝાર અશરફ	૦૬
૩. ફૈઝાને હદીષ	હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ મુશ્તાક સાહબ અશરફી	૦૭
૪. શરઈ અદાલત	હઝરત મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ વકાર અલી એહસાની	૧૦
૫. ઈદેમિલાદુન્નબી ﷺ કી શરઈ	મુહમ્મદ અલી નૂરી મિસ્બાહી	૧૪
૬. રોઝએ અન્વરકી અઝમત...	એક ઝાઈરે મદીના	૨૧
૭. તાલિબે ઈલ્મકે ફઝાલઈ....	મુહમ્મદ અકરમ હસ્મતી	૨૭
૮. સીરતે નબવી ﷺ ઓર હમ..	મૌલાન ઈકરામ અશરફ મિસ્બાહી	૩૧
૯. હાઝિર વ નાઝિર રસૂલ ﷺ	હઝરત મુફતી નઈમુદ્દીન કુત્બી કારંટવી	૩૪
૧૦. કયા આપ જાનતે હે?	દિવાન સાજિદ અશરફી, દશાડા	૩૭
૧૧. ના'ત શરીફ, ખૈરો ખબર	ઈદારિયા.	૩૯
૧૨. મન્કબત	ગુલામ અખ્તર, મુફતી મહેબૂબ રઝા	૪૦



મિલાદુન્નબી બાઈષે ફુયુઝો બરકાત

હઝરત અલ્લામા વ મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ વકાર અલી એહસાની

કુઆને મુકદ્દસમે અલ્લાહ તઆલા કા ઈર્શાદ હે: "ફરમા દીજિયે, અલ્લાહકે ફઝલ ઓર રહમત પર હી ખૂશી મનાઓ ઓર વોહ બેહતર હે ઉસ સે જો જમઅ કરતે હો" ઈસ આયતે કરીમા મેં અલ્લાહ તઆલા કે ફઝલ ઓર રહમત પર ખૂશી મનાને કા હુકમ દિયા ગયા હે ઓર ફરમાયા ગયા હે કે યેહ દોનો વોહ નેઅ'મતે હે જો લોગોં કી હર નેઅ'મત વ દૌલત સે બેહતર હે. ઓર ઝાહિર હે કે હુઝૂર ﷺ કી વિલાદત વ પૈદાઈશ વ તશરીફ આવરી અલ્લાહ તઆલા કા ફઝલ ઓર ઉસકી રહમત હે. ઓર મિલાદ શરીફ કી મેહફિલ સજાના ઈસ ફઝલ વ રહમત કી ખૂશી હે, લિહાઝા રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી વિલાદતે મુબારકા કી હર ખૂશી ઓર મેહફિલે મિલાદ મુન્અકિદ કરના કુઆને કરીમકી રોશનીમેં પસન્દીદા કામ હે ઓર જો લોગ હુઝૂર ﷺ કી વિલાદત વ પૈદાઈશ પર ખૂશી મનાને કો નાજાઈઝ વ બિદઅત કહતે હે, ઉનકા યેહ કેહના કુઆને કરીમ કે ખિલાફ હે.

અલ્લામા જલાલુદ્દીન સુયૂતી رحمۃ اللہ علیہ ને અલ ખસાઈસુલ કુબ્રા મેં મુહદ્દીષ અબુ નઈમસે રિવાયત નક્લ કી હે.

જબ રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી વિલાદતે બાસઆદત(પૈદાઈશ) હુઈ તો અલ્લાહ તઆલાને સબ ફરિશતોં સે ફરમાયા: સબ આસ્માનકે દરવાઝે ખોલ દો ઓર તમામ જન્નતોં કે દરવાઝે ખોલ દો. (જિલ્દ-૧, સફા-૪૭)

યહી અલ્લામા જલાલુદ્દીન સુયૂતી رحمۃ اللہ علیہ દૂસરી જગહ લિખતે હે: અલ્લાહ તઆલાને ફરિશતોં કો વિલાદત કે મકામ પર હાઝરી કા હુકમ દિયા તો ફરિશતેં ખૂશીયાં મનાતે હુએ હાઝિર હુએ ઓર કોઈ ફરિશતા હાઝરી સે મેહરૂમ ન રહા.

ફરિશતોં કી તા'દાદ બહોત ઝિયાદા હે, તમામ મખ્લૂક સે તા'દાદ મેં ફરિશતે ઝિયાદા હે. જબ ફરિશતે અલ્લાહ કે હુકમસે આસ્માનોં સે ઉતર કર મકામે વિલાદત પર હાઝિર હુએ તો ઉનકી યેહ હાઝરી જો અલ્લાહ કે હુકમ સે થી એક બહોત બળે જુલૂસ કી શક્લ ઈખત્યાર કર ગઈ ઓર જુલૂસ ભી બહોત લમ્બા થા કે આસ્માનોં સે મક્કા મુકર્રમા તક થા. તો ઈસ રિવાયત સે મા'લૂમ હુવા કે રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી વિલાદત(પૈદાઈશ) કી ખૂશી મેં સબસે પેહલા જુલૂસ ફરિશતોં ને નિકાલા જો બહોત બળા થા.

ઈસ રિવાયત સે યેહ ભી ષાબિત હુવા કે રસુલુલ્લાહ ﷺ કી વિલાદત કી ખૂશી મેં જુલૂસ નિકાલના ફરિશ્તોં કી સુન્નત હે, ઓર રબતઆલા કો મહેબૂબ હે, ઈસ લિયે તો ફરિશ્તોં કો જુલૂસ કી સૂરતમેં હાઝરી કા હુકમ દિયા.

વિલાદત શરીફ કી સુબ્હમેં નિકલને વાલે સુરજ કે નૂરમેં અઝીમ ઈઝાફા કિયા ગયા, ઓર જબ રસુલુલ્લાહ ﷺ કી વિલાદત હુઈ તો તમામ દુન્યા નૂર સે ભર ગઈ ઓર ફરિશ્તે ખુશીયાં મના રહે થે, મા'લૂમ હુવા કે વિલાદતે બાસઆદત કી રાત રોશનીયોં કા એહતમામ કરના અલ્લાહ તઆલા કી સુન્નત હે.

લોગોં ને કઈ દિન ખાનએ કા'બા કે અન્દરસે યેહ આવાઝ સુની કે અબ મુઝ પર નૂર ઉતરેગા, અબ મેરી ઝિયારત કરનેવાલે આઐંગે, અબ મેં જિહાલત કી નજાસતોં સે પાક કિયા જાઉગા, ત્રીન દિન ઓર ત્રીન રાતે બૈતુલ્લાહ ઝુમતા રહા. (અલ ખસાઈસુલ કુબ્રા, જિલ્દ-૧)

"તેરી આમદ થી કે બૈતુલ્લાહ સજદે કો ઝુકા

તેરી હૈબત થી કે હર બુત થરથરા કર ગીર ગયા"

વજીહુસ સિરાત મેં હે કે હઝરતે અબુબક સિદીક રઝી અલ્લેહુ એનૈહુ સુલ્તેન કી વિલાદતશરીફ કે દિન યા'ની બારા રબીયુલ અવ્વલશરીફ કો સો(૧૦૦) ઉટનિયાં ઝબ્હ કી ઓર ઉનકા ગોશ્ત સદકા કિયા.

ઓર હઝરતે અબુ હુરયરહ રઝી ઈસી દિન યા'ની બારા રબીયુલ અવ્વલકો ત્રીન જવ કી રોટિયાં સદકા કી. અગર રસુલુલ્લાહ ﷺ કી વિલાદતે બાસઆદત કે દિન યા'ની બારા રબીયુલ અવ્વલશરીફ કો ખૂશી વ મુસર્રત, સદકાત વગૈરહ શરઅન મમ્નૂઅ વ નાજાઈઝ હોતે તો સિદીકે અકબર રઝી ઓર અબુ હુરયરહ રઝી કયું કરતે? સિદીકે અકબર રઝી જિન્હોંને બિલા વાસ્તા નબિય્થે કરીમ ﷺ સે ઈલ્મ હાસિલ કિયા ઓર સહાબાએ કિરામ જિનકે મુતા'લિક ફરમાતે થે કે સિદીકે અકબર ઈલ્મમેં હમસે બઘ્હ કર હે.

ઈમામ કસ્તલાની શરહે બુખારી મવાહિબ લદુન્નિયા મેં ફરમાતે હે. રસુલુલ્લાહ ﷺ કી વિલાદતકે લમ્હે મેં મુસલ્માન હંમેશા મેહફિલે મુન્અકિદ કરતે ચલે આયે હે ઓર ખૂશી કે સાથ ખાને પકાતે રહે ઓર દા'વત કરતે રહે ઓર ઉન રાતોં મે તરહ તરહ કી ખેરાતે કરતે રહે ઓર ખૂશી વ મુસર્રત ઝાહિર કરતે ચલે આ રહે હે ઓર નેક કામોં મેં હંમેશા ઝિયાદતી કરતે રહે હેં જિસ કી બરકતોં સે ઉન પર અલ્લાહ તઆલા કા ફઝલ ઝાહિર હોતા રહા હે ઓર યેહ અમ્ર મુજર્બ હે કે મેહફિલે મિલાદ મુન્અકિદ કરને સે ઉસ સાલ અમ્નો અમાન રેહતા હે. અલ્લાહ તઆલા ઉસ શખ્સ પર બહોત રેહમતે ફરમાએ જિસને મિલાદે મુબારક કે મહિને કી હર રાત કો ઈદ બના લિયા.

અલ્લામા યુસૂફ બિન નબ્હાની ફરમાતે હે: ખૂબ સમઝલો, જો શખ્સ એહમદે મુજતબા ﷺ

સે મુહબ્બત રખતા હૈ વોહ યકીનન આપકે ઈસ્મે મુબારક કો પળહ કર ખૂશ હોગા યા'ની આપકે ઝિકે ખૈરકો બારબાર સુનના પસન્દ કરેગા, ઈસ લિયે એહલે ઈલ્મને આપકે બા'દ મિલાદ શરીફ કી સુન્નત કો રિવાજ દિયા હૈ જો એક પસન્દીદા ઔર મુસ્તહબ કામ હૈ.

હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ رضي الله عنه સે મરવી હૈ કે આપ એક દિન અપને ઘર લોગોં કો રસૂલુલ્લાહ ﷺ કિ વિલાદતે બાસઆદત કે અહવાલે મુબારક સુના રહે થે ઔર સબ લોગ સુન કર ખૂશ હો રહે થે. અલ્લાહ તઆલા કી હમ્દ ઔર રસૂલુલ્લાહ ﷺ પર દુરૂદ ભેજ રહે થે, અચાનક રસૂલુલ્લાહ ﷺ તશરીફ ફરમા હુએ, ઉનસે ફરમાયા "મેરી શફાઅત તુમ્હારે લિયે વાજિબ હો ગઈ"

ઈમામે એહલે સુન્નત આ'લા હઝરત મૌલાના શાહ એહમદ રઝાખાં ફાઝિલે બરેલ્વી رحمته الله عليه તહરીર ફરમાતે હૈ: બા'ઝ સાલેહીન ખ્વાબમેં રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી ઝિયારતસે મુશરફ હુએ, અઝ ક્રિયા, યા રસૂલુલ્લાહ ﷺ યેહ જો વિલાદતે હુઝૂર કી ખૂશી કરતે હૈ, આપને ફરમાયા જો હમારી ખૂશી કરતા હૈ હમ ઉસસે ખૂશ હોતે હૈ. (ફતાવા રઝવિય્યા, જિલ્દ-૧૦)





ફેઝાને કુર્આન

યા હય્યુ યા કય્યુમ કા વિર્દ

હર દર્દ કી દવા હૈ

હઝરત અલ્લામા મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ ગુલઝાર અશરફ સિદ્દીકી

અલ્લાહ તઆલાકે મફ્બૂલ બન્દે હર મકામ પર અલ્લાહપાક કી તરફ મુતવજ્જેહ રેહતે હૈ ઓર હર લમ્હા ઉસસે મદદ તલબ કરતે હૈ. યું વોહ ઈસકે નામ કે વસીલે સે ઈસ કી ઈનાયાતે કરીમાના કો અપની તરફ મુન્અતિફ કરને મેં કામયાબ હો જાતે હૈ. અઝીમ મુફસ્સીરે કુર્આન અલ્લામા ઈસ્માઈલ હનફી હક્કી رحمۃ اللہ علیہ લખતે હૈ: "હઝરતે સય્યદના અલીયુલ મુર્તઝા رضی اللہ عنہ બયાન ફરમાતે હૈ. ગઝવએ બદ્ર કે દિન મેં યેહ દેખને કે લિયે આયા કે હુઝૂર નબિયે કરીમ ﷺ ઉસ સંગીન ઓર વહશત અન્ગોઝ કેફિયત ઓર તાકતવર દુશ્મનોં કે મુકાબલે મેં કયા તદ્બીર કરતે હૈં તબ મેં ને દેખા કે આપ ﷺ ને સર સજદે મેં રખા હુવા હૈ ઓર મુસલ્સલ(સતત) "યા હય્યુ યા કય્યુમ" પુકાર રહે હૈ. મેં કઈ બાર ગયા ઓર વાપસ આયા લેકિન આપ ﷺ ને ઉસી તરહ સર સજદે મેં રખા હુવા થા ઓર "યા હય્યુ યા કય્યુમ" કે ઈલાવહ ઓર કુછ ન કહતે થે. આપ ﷺ ઈસ ઝિક્ર મુબારક કો બારબાર દોહરાતે રહે ઓર બિલઆબિર અલ્લાહ તઆલાને આપ ﷺ કો ગઝવએ બદ્રમેં ફતહ વ નુસરત અતા ફરમા દી."

ઈસ લિયે અલ્લાહવાલોં ને કહા હૈ કે "યા હય્યુ યા કય્યુમ" કા વિર્દ હર મુશ્કિલ

કા ઈસમેં ઈલાજ પોશીદા હૈ "યા હય્યુ યા કય્યુમ" કા વિર્દ સુન્નતે નબ્વીસે શાબિત હૈ.

હઝરતે અનસ رحمۃ اللہ علیہ સે મરવી હૈ કે જબ હુઝૂર નબિયે અકરમ ﷺ કો કોઈ પરેશાની લાહિક હોતી તો આપ ﷺ પળહા કરતે:

"યા હય્યુ યા કય્યુમ બિરહ્મતિક અસ્તગીધુ" તર્જમા: "અય ઝિન્દા ઓર કાઈમ રખને વાલે મેં તેરી રહમત કે સાથ મદદ તલબ કરતા હું"

હઝરતે અબુ હુરયરહ સે રિવાયત હૈ કે આપ ﷺ યેહ પળહા કરતે થે:

"યા હય્યુ યા કય્યુમ હીન લા હય્યુ યા મુહ્યી યા મુમીતુ યા ઝલ્ જલાલિ વલ્ ઈફ્રામ"

તર્જમા: "અય ઝિન્દા અય સબકો સંભાલને વાલે તવાના(તાકતવર) જબ કોઈ ઝિન્દા ન રહેગા ઉસ વકત તુ હી ઝિન્દા હોગા અય ઝિન્દા કરને વાલે અય મારને વાલે અય જલાલ ઓર ઈન્આમ વાલે"

અલ્લાહવાલોં કા કહના હૈ કે જો શખ્સ કષરતસે 'અલ હય્યુલ કય્યુમ' કા વિર્દ રખેગા વોહ ઈન્શાઅલ્લાહ કભી બીમાર ન હોગા નીઝ જો આદમી ઈસ ઈસ્મ 'અલ હય્યુલ કય્યુમ' કો ચીની કે બરતન પર કસ્તૂરી ઓર ગુલાબ સે લિખ કર શીરી(મીઠે) પાનીસે ઘોકર પીયેગા (અનુ સંધાન પેજ નં. ૩૮ પર)

જશને મિલાદુન્નબી ﷺ કા અહાદીષ કી રોશનીમેં ધુબૂત

હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ મુશ્તાક સાહબ અશરફી



ફૈઝાને હદીષ

યૌમે મુસા ﷺ મનાને સે ઈસ્તિલાલ: યૌમે આશુરહ વોહ હૈ જિસ દિન અલ્લાહ તઆલાને હઝરતે મુસા ﷺ કો ફતહ (વિજય) અતા કી ઔર ફિરઓનકો ઉસકે લશ્કર સમેત દરીયાએ નીલમેં ગર્ક કર દિયા (ડૂબા દિયા). યું બની ઈસરાઈલ કો ફિરઓન કે જબ્ર વ ઈસ્તબદાદસે નજાત મિલી. યુનાન્યે યેહ દિન મુસા ﷺ કી ફતહ કા દિન ભી થા. ઔર કૌમે બની ઈસરાઈલ કી આઝાદી કા દિન ભી. હઝરતે મુસા ﷺ ને અલ્લાહ તઆલા કા શુક બજા લાતે હુએ ઉસ દિન રોઝા રખા.

જબ હુઝૂર ﷺ ને મદીના મુનવ્વરા હિજરત ફરમાઈ તો આપ ﷺ ને યહુદે મદીના કો યૌમે આશુરા કા રોઝા રખતે દેખા. આપ ﷺ ને રોઝા રખને કી વજહ દરયાફત ફરમાઈ તો ઉન્હોને ઉપર બતાઈ હુઈ વજહ બયાન કી. ઈસ પર આપ ﷺ ને ફરમાયા: એક નબી હોને કી હેષિયત સે મેરા મુસા પર ઝિયાદા હક હૈ. યુનાન્યે આપ ﷺ ને હઝરતે મુસા ﷺ કો અતા હોને વાલી નેઅમતે ખુદાવન્દી પર ઈઝહારે તશક્કુર (શુક) કે તૌર પર ખૂદ ભી રોઝા રખા ઔર અપને તમામ સહાબા કો ભી રોઝા રખને કા હુક્મ ફરમાયા. યૌમે આશુરા કે રોઝે કે હવાલે સે ચન્દ રિવાયાત દર્જે ઝૈલ હૈ.

હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ رضی الله عنه બયાન કરતે હૈ: "હુઝૂર નબિય્યે કરીમ ﷺ જબ મદીના તશરીફ લાએ તો આપ ﷺ ને દેખા કે યહુદી યૌમે આશુરા (દસ મુહર્રમ) કા રોઝા રખતે હૈ. આપ ﷺ ને ઉનસે ઉસ દિન રોઝા રખને કા સબબ દરયાફત ફરમાયા તો ઉન્હોને જવાબ દિયા: યેહ દિન (હમારે લિયે) મુતબરક હૈ. યેહ વોહ મુબારક દિન હૈ જિસ દિન અલ્લાહ તઆલાને બની ઈસરાઈલ કો ઉનકે દુશ્મન (ફિરઓન) સે નજાત દિલાઈ (યેહ હમારા યૌમે આઝાદી ઔર યૌમે નજાત હૈ). પસ હઝરતે મુસા ﷺ ને ઉસ દિન રોઝા રખા. આપ ﷺ ને ફરમાયા: તુમસે ઝિયાદા મુસા કા હકદાર મૈં હું. યુનાન્યે આપ ﷺ ને ઉસ દિન રોઝા રખા ઔર (સહાબાએ કિરામ કો ભી) ઉસ દિન રોઝા રખને કા હુક્મ ફરમાયા.

એક ઔર તરુક સે હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ رضی الله عنه સે મરવી ઉસ હદીષ કે અલ્ફાઝ યેહ હૈ: "હુઝૂર નબિય્યે કરીમ ﷺ જબ મદીના તશરીફ લાએ તો આપ ﷺ ને દેખા કે યહુદી યૌમે આશુરા (દસ મુહર્રમ) કા રોઝા રખતે હૈ. પસ ઉનસે ઉસકી બાબિત દરયાફત કિયા ગયા તો ઉન્હોને કહા: ઈસ દિન અલ્લાહ તઆલાને હઝરતે મુસા ﷺ ઔર બની ઈસરાઈલ કો ફિરઓન

પર ગલબા વ નુસરત અતા ફરમાઈ તો હમ ઉસ અઝીમ કામયાબી કી તા'ઝીમ વ તકરીમ બજા લાને કે લિયે ઉસ દિન રોઝા રખતે હે (યેહ હમારા યૌમે ફત્હ હે). ઉસ પર હુઝૂરનબિય્યે કરીમ ﷺ ને ફરમાયા: હમ તુમસે ઝિયાદા મુસા કે હકદાર હે. ફિર આપ ﷺ ને રોઝા રખને કા હુકમ દિયા.

એક રિવાયત મેં યહૂદિયોં કા જવાબ ઔર હુઝૂરનબિય્યે કરીમ ﷺ કા ફરમાન ઈસ તરહ મન્કૂલ હે "ઉન્હોંને કહા: યેહ બહૂત અઝીમ દિન હે કે અલ્લાહ તઆલાને ઈસમેં મુસા ﷺ ઔર ઉનકી કૌમ કો નજાત અતા કી જબ કે ફિરઓન ઔર ઉસકી કૌમ કો ગર્ક ક્રિયા(ફૂબા દિયા). હઝરતે મુસા ﷺ ને શુકાને કે તૌર પર ઉસી દિન રોઝા રખા, લિહાઝા હમ ભી રોઝા રખતે હે. ઉસ પર હુઝૂરનબિય્યે કરીમ ﷺ ને ફરમાયા: તુમહારી નિસ્બત હમ મુસાકા ઝિયાદા હકદાર ઔર કરીબી હે. પસ ઉસ દિન આપ ﷺ ને ખુદ ભી રોઝા રખા ઔર (સહાબાએ કીરામ કો ભી) ઉસ દિન રોઝા રખને કા હુકમ ફરમાયા."

હાફિઝ ઈબ્ને હઝૂર અસ્કલાની ને ઈસી હદીષ સે ઈદે મિલાદુન્નબી ﷺ કે પુબૂત પર દલીલ દી હે. યુનાન્યે ઈમામ જલાલુદ્દીન સુયૂતી લિખતે હે કે હાફિઝ ઈબ્ને હઝૂર અસ્કલાનીસે મિલાદ શરીફ કે અમલ કે હવાલે સે પૂછા ગયા તો આપને ઉસકા જવાબ યુહ દિયા: "મેરે નઝદીન યૌમે મિલાદુન્નબી ﷺ મનાને કી અસાસી દલીલ વોહ રિવાયત હે જિસે સહીહ બુખારી વ મુસ્લીમ શરીફ મેં રિવાયત ક્રિયા ગયા હે કે હુઝૂર નબિય્યે અકરમ ﷺ ને મદીના તશરીફ લાએ તો આપ ﷺ ને યહૂદ કો આશૂરા કે દિન રોઝા રખતે હુએ પાયા. આપ ﷺ ને ઉનસે પૂછા: એસા કયું કરતે હો? ઈસ પર વોહ અર્ઝ કરને લગે કે ઈસ દિન અલ્લાહ તઆલાને ફિરઓન કો ગર્ક ક્રિયા ઔર મુસા ﷺ કો નજાત દી, સો હમ અલ્લાહ તઆલા કી બારગાહમેં શુક બજાલાને કે લિયે ઈસ દિન કા રોઝા રખતે હે.

ઈસ હદીષે મુબારકા સે ષાબિત હુવા કે અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે કિસી એહસાન વ ઈન્આમ કી અતા હોને યા કિસી મુસીબત કે ટલ જાને પર કીસી મુઅય્યન દિનમેં અલ્લાહ તઆલા કા શુક બજા લાના ઔર હર સાલ ઈસ દિન કી યાદ તાઝા કરના મુનાસિબ તર હે.

"અલ્લાહ તઆલા કા શુક નમાઝ વ સજદા, રોઝા, સદકા ઔર તિલાવતે કુર્આન વ દીગર ઈબાદતકે ઝરીયે બજા લાયા જા સકતા હે ઔર હુઝૂર નબિય્યે રહમત ﷺ કી વિલાદતસે બળહ કર અલ્લાહ કી નેઅમતોં મેં સે કૌનસી નેઅમત હે? ઈસ લિયે ઈસ દિન ઝરૂર શુકાના બજા લાના ચાહિયે."

"હુઝૂર નબિય્યે અકરમ ﷺ સે પીર કે દિન રોઝા રખને કે બારે મેં સવાલ ક્રિયા ગયા તો આપ ﷺ ને ફરમાયા: ઈસી રોઝ મેરી વિલાદત હુઈ ઔર ઈસી રોઝ મેરી બેઅથત (એલાને નબુવ્વત કા હુકમ) હુઈ ઔર ઈસી રોઝ મેરે ઉપર કુર્આન નાઝિલ ક્રિયા ગયા.

બુખારી શરીફ મેં હે કે "જબ અબુ લહબ મર ગયા તો ઉસકે એહલે ખાના મેં સે કિસીકો ઉસે ખ્વાબમે દિખાયા ગયા. વોહ બુરે હાલમે થા. (દેખને વાલેને) ઉસસે: પૂછા કેસે હો? અબુ લહબને કહા: મેં બહોત સખ્ત અઝાબમે હું, ઈસસે કભી છુટકારા નહીં મિલતા. હાં મુઝે(ઉસ અમલ કી જગા કે તોર પર) ઈસ(ઉન્ગલી) સે થોળા સૈરાબ કર દિયા જાતા હૈ જિસ સે મૈને(મુહમ્મદ ﷺ) કી વિલાદતકી ખૂશી મેં) ધૌબિયા કો આઝાદ ક્રિયા થા."

શૈખ અબ્દુલ હક મુહદીષ દહેલ્વી ઈસ રિવાયતકા તઝકેરા કરને કે બાદ લિખતે હે: યેહ રિવાયત મિલાદકે મૌકે પર ખૂશી મનાને ઔર માલ સદકા કરને વાલોકે લિયે દલીલ ઔર સનદ હે. અબુલહબ જિસકી મઝમ્મતમે એક મુકમ્મલ સૂરતે કુર્આની નાઝિલ હુઈ જબ વોહ હુઝૂર ﷺ કી વિલાદત કી ખૂશી મેં લૌન્ડી આઝાદ કરકે અઝાબમે તખ્ફીફ(કમી) હાસિલ કર લેતા હૈ તો ઉસ મુસલ્માન કી ખૂશનસીબી કા કયા આલમ હોગા જો મુહબ્બતે રસૂલ ﷺ કી વજહ સે વિલાદતે મુસ્તુફા કે દિન મુસરત ઔર અકીદત કા ઈઝહાર કરે. હાં બિદઆત મખ્લન રક્સ ઔર ગૈર ઈસ્લામી આ'માલ વગૈરહ સે ઈજ્તનાબ ઝરૂરી હૈ કયું કે ઈન્સાન ઈસકે બાઈષ મિલાદ કી બરકાતસે મેહરૂમ હો જાતા હૈ.

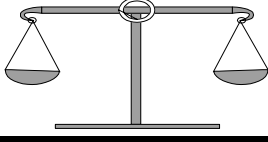
મૌલાના મુહમ્મદ અબ્દુલ હય ફિરન્ગી મહલ્લી લખ્તવી લિખતે હે: પસ જબ અબુલહબ જૈસે કાફિર પર આપ ﷺ કી વિલાદત કી ખૂશી કી વજહ સે અઝાબમે તખ્ફીફ(કમી) હો ગઈ તો જો કોઈ ઉમ્મતી આપ ﷺ કી વિલાદત કી ખૂશી કરે ઔર અપની કુદરતકે મવાફિક આપ ﷺ કી મુહબ્બતમે ખર્ચ કરે કયું કર આલા મરતબા કો ન પહોંચેગા, જૈસાકે ઈબ્ને જૌઝી ઔર શૈખ અબ્દુલ હક મુહદીષે દહેલ્વી ને લિખા હૈ.

મુફતી રશીદ અહમદ લુધ્યાનવી તહરીર કરતે હે: જબ અબુલહબ જૈસા બદખખ્ત કાફિર કે લિયે મિલાદુન્નબી ﷺ કી ખૂશી કી વજહસે અઝાબ મેં તખ્ફીફ હો ગઈ તો જો કોઈ ઉમ્મતી આપ ﷺ કી વિલાદતકી ખૂશી કરે ઔર હસ્બે વુસ્અત આપ ﷺ કી મુહબ્બતમે ખર્ચ કરે તો કયું કર આલા મરતબા હાસિલ ન હરેગા?

ઈન અઈમ્મા(ઈમામો) ઔર ઉલ્માઅ(આલીમો) કા ધૌબિયા કે વાકેઆ સે દલીલ દેના જરૂને મિલાદુન્નબી ﷺ કે જાઈઝ હોનેકી દલીલ હૈ.

બૈરો બરકતકે લિયે આસાન અમલ

- (૧) બિઝનેસમેં, વ્યવહારમેં જબ ભી છોટી-બળી રકમકી લેન-દેન હો તો લેનેવાલા પળહે: બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ ઔર દેને વાલા પળહે: ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલયહે રાજિઊન
- (૨) જબ ભી ઘરમેં દાખિલ હોં તો ઘરમે હાઝિર હોં ઉનકો સલામ કરો, જબ ઘરમેં કોઈ હાઝિર ન હો તબ યૂં સલામ કરો: અસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલૈ-ક યા રસૂલલ્લાહ ઉસકે બાદ તીન મર્તબા સૂરઅે ઈખ્લાસ(કુલ હુવલ્લાહુ અહદ) પળહો.



શરૂ અદાલત

હઝરત મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ વકારઅલી એહસાની સાહબ

સવાલ ૧: અગર નાબાલિગ એક હો તો નમાઝે બાજમાઅત મેં વોહ પેહલી સફ મેં ખળા હો યા દૂસરી સફ મેં? ઔર અગર નાબાલિગ એકસે ઝિયાદા હો તો કહાં ખળે હો?

જવાબ ૧: તન્હા એક નાબાલિગ લળકા જમાઅત ખળી હોને કે વકત હો તો મદોં કી સફ મેં હી ખળા હોગા, દરમિયાની સફ ઔર સફ કે કિનારે પર હર જગહ એક નાબાલિગ કા ખળા હોના સહીહ વ દુરૂસ્ત હૈ, જહાં પર નાબાલિગ લળકા ખળા હો ગયા, ઉસકો વહાં સે હટાતે હુએ કિનારે બલ્કે આખરી કિનારે પર પહોંચા દેના બિલ્કુલ ગલત ઔર નાદાની કી બાત હૈ. બલ્કે નાબાલિગ કો પેહલી સફ કી ઉસી જગહ પર છોળ દેના ચાહિયે જહાં વોહ શુરૂઅસે ખળા હુવા થા.

ઔર જબ નાબાલિગ એક સે ઝાઈદ હો તો ઉનકો મદોંકી સબસે પીછે કી સફમેં ખળા હોના ચાહિયે. સહીહ તરીકા યેહી હૈ. (એસા હી દુરે મુખ્તાર, હાસ્યા સફા-૬૫ પર હૈ)

સવાલ ૨: કિત્ની દૂરી સે કોઈ શખ્સ નમાઝી કે સામને સે ગુઝર સકતા હૈ?

જવાબ ૨: નમાઝી કે આગેસે ઈત્ને ફાસલે કી દૂરી પર ગુઝર સકતા હૈ કે નમાઝી કી નિગાહ ગુઝરને વાલે પર ન પળે. નિહાયા "સહીહ યેહ હૈ કે અગર ઈન્તહાઈ ખુશૂઅ વાલી નમાઝ પળ રહા હૈ, ઈસ તરહ કે ઉસકી આખે હાલતે કયામ મેં સજદે કી જગહ પર ટિકી હુઈ હૈ ગુઝરને વાલોં પર નઝર નહીં પળતી તો કરાહત ભી નહીં હૈ.

સવાલ ૩: એક શખ્સ કુર્તા, કમીસ(શર્ટ) વગૈરહ પહેનતા હૈ, ઝિયાદા તર ઉસકે કુર્તે કમીસ વગૈરહ કે ગલેકા બટન ખુલા રહતા હૈ બાકી બટન લગે રેહતે હૈ, લિહાઝા નમાઝ બગૈર કરાહત જાઈઝ કોગી યા મકરૂહ હોગી?

જવાબ ૩: નમાઝ કે વકત ગલેકા બટન લગાના નબિયે કરીમ ﷺ કી સુન્નતે મુબારકા હૈ. હુઝૂર નબિયે કરીમ ﷺ ને અપને બા'ઝ સહાબા રહીએ સે ફરમાયા કે બટન મયસ્સર ન હો તો કાંટો સે ગિરેબાન કો બંદ કરલો. લિહાઝા કુર્તે ઔર કમીસ વગૈરહ મેં ગલે કે બટન લગા લિયે જાએ વર્ના નમાઝ મકરૂહે તન્જીહી કે સાથ અદા હોગી, જિસકો દો બારા કરાહત કે બગૈર પળના મુસ્તહબ હૈ. (હબીબુલ ફતાવા, જિલ્દ-૧, સફા-૩૮૦) وَاللّٰهُ تَعَالٰی اَعْلَمُ بِالْاَصْوَابِ

સવાલ ૪: ઈમામને સૂરએ ફાતેહા નહી પળહી ઔર આખિરમે સજદએ સહવ કર લિયા તો ઉસ સૂરત મે નમાઝ હોગી યા નહી?

જવાબ ૪: અગર ઈમામ ને ભૂલ કર એસા કિયા તો સજદએ સહવ કર લેને સે નમાઝ હો ગઈ, યુનાન્થે સૂરએ ફાતેહા કા પળહના વાજિબ હૈ, ઔર જબ વાજિબ ભૂલ કર છૂટ જાએ તો સજદએ સહવ કર લેનેસે નમાઝ સહીહ હો જાતી હૈ. (હબીબુલ ફતાવા, જિલ્દ-૧, સફા-૪૩૧)

સવાલ પ: પંજ વક્તા નમાઝી કી ઝોહર કી નમાઝ કઝા હો ગઈ, વોહ અપની નમાઝે અસ્ર સે પેહલે અદા કરના ચાહતા થા મગર મસ્જિદમેં જાકર દેખા કે અસ્ર કી જમા'અત તૈયાર હૈ, વોહ જમા'અત મેં શરીક હો ગયા, ઔર ઉસકે બાદ ઝોહર કી કઝા અદા કી, દોબારા ફિર અસ્ર પળી ઈસ બારે મેં કયા મસ્અલા હૈ?

જવાબ પ: અગર શખ્સે મઝકૂર સાહિબે તરતીબ ન થા તો અસ્ર કી નમાઝ કી જમા'અત મેં ઉસકા શરીક હોના સહીહ થા ફિર સિફ ઝોહરકી કઝા પળની થી, અસ્ર દો બારા પળને કી ઝરૂરત નહી થી. ઔર અગર શખ્સ મઝકૂર સાહિબે તરતીબ થા તો ઉસ પર લાઝિમ થા કે પેહલે તન્હા ઝોહર કી કઝા પળતા, ઉસકે બાદ વક્ત મિલને પર જમા'અત મે શરીક હોતા, અગર જમા'અત ન મિલતી તો તન્હા અપની નમાઝે અસ્ર અદા કરતા.

સાહિબે તરતીબ વોહ શખ્સ હૈ જિસકી બાલિગ હોને કે વક્ત સે કોઈ નમાઝ કઝા હી ન હુઈ હો ઔર અગર હુઈ થી તો વોહ કઝા પળ ચુકા હો યા ઉસ પર પાંચ નમાઝોં કી યા ઉસસે કમ કી કઝા લાઝિમ હો. (હબીબુલ ફતાવા, જિલ્દ-૧, સફા-૪૩૧) والله تعالى اعلم بالصواب

સવાલ ૬: જિસ શખ્સ કી નમાઝ કી તરતીબ ટૂટ ગઈ યાની છે(૬) નમાઝે મુતવાતિર(લગાતાર) કઝા હો ગઈ તો ઉસકી તરતીબ કિસ વક્ત બંધેગી ઔર વોહ છે(૬) નમાઝે કિસ તરહ અદા હોની ચાહિયે?

જવાબ ૬: જબ વોહ શખ્સ ઉન છે(૬) નમાઝોં કી કઝા પળ લેગા તો વોહ ફિર સાહિબે તરતીબ હો જાએગા, ઉન છે(૬) નમાઝોં કી કઝા ભી તરતીબ સે પળે. (હબીબુલ ફતાવા, સફા-૪૩૧)

સવાલ ૭: મસ્જિદમેં દુન્યા કી બાર્તે કરને સે કયા અસર પળતા હૈ?

જવાબ ૭: મસ્જિદમેં દુન્યા કી બાર્તે કરને સે ઈબાદત કા ષવાબ ઝાએ(બરબાદ) હો જાતા હૈ ઔર ગુનાહ લાઝિમ આતા હૈ. રસુલુલ્લાહ ﷺ ને ફરમાયા: લોગો પર એક ઝમાના એસા ભી આએગા કે ઉનકી દુન્યવી બાર્તે મસ્જિદમેં હોગી, ઉનકે પાસ મત બેઠો એસે લોગોસે ખુદાવન્દે કુદુસ નારાઝ હૈ. (હબીબુલ ફતાવા, સફા-૪૩૬) والله تعالى اعلم بالصواب

સવાલ ૮: કયા ફરમાતે હૈ ઉલ્માએ દીન ઔર મુફતીયાને શરએ મતીન કે મઝહબે હનફી કી વોહ કૌનસી કિતાબે હૈ જિનકો પળ કર કોઈ શખ્સ આલિમ હોતા હૈ?

જવાબ ૮: આલિમ હોને કે લિયે બહોત સી કિતાબે પળને કી ઝરૂરત હૈ ઔર સિફ બહોત સી કિતાબે હી નહી બલકે બહોત ઉલૂમો ફૂનૂન પળને કી હાજત હૈ, મધ્લન હદીષ, ફિક્હ, તફસીર, હુસુલે ફિક્હ, હુસુલે હદીષ ઔર ઉનકે મુબાદી ઔર મુકદ્દમાત (યાની નહ્વ, સર્ફ, બલાગત વગૈરહ). (ફતાવા અમજદિયા, જિલ્દ-૪, સફા-૮૮) والله تعالى اعلم بالصواب

સવાલ ૯: કયા ફરમાતે હૈ ઉલ્માએ દીન ઔર મુફતીયાને શરએ મતીન નીચે દિયે મસ્અલે કે બારેમેં કે એમ.એલ.એ. (M.L.A.) ફંડ મેં જો રૂપયા ગવર્નમેન્ટ દેતી હૈ અગર ઉસ રૂપયે કો

એમ.એલ.એ.(M.L.A.) સાહિબે મસ્જિદ યા ઈદગાહ મેં દેના ચાહે તો ઉસ રૂપયે કા મસ્જિદ યા ઈદગાહ મેં લગાના કેસા હેં?

જવાબ ૯: એમ.એલ.એ.(M.L.A.) ફંડ મેં જો રૂપયે ગવર્નમેન્ટ દેતી હેં અગર વોહ રૂપયે એમ.એલ.એ.(M.L.A.) સાહબ મસ્જિદ યા ઈદગાહ મેં દેના ચાહે તો ઈસ શર્ત કે સાથ લેના જાઈઝ હેં કે કભી વોહ એસા તસરુફો મુદાખલત ન કરે જો મુસ્લકે એહલે સુન્નત વ જમા'અત કે અકીદા વ નઝરિયા કે ખિલાફ હો, મધ્લન વહાબી, દેવબન્દી, બદમઝહબ ઈમામ મુકર્રર કરના વગેરહ. ફિક્હી સાલનામા ફતાવા મરકઝે તરબીયતે ઈફતા મેં હેં ઔર મસાજિદકે લિયે વગર્નમેન્ટ કી ઈમદાદ લેના ઈસ શર્ત કે સાથ જાઈઝ હેં કે કિસી દેવબન્દી વહાબી કે વાસ્તે વોહ રકમ ન મિલે વર્ના વોહ મસ્જિદમેં મુદાખલત(દખલ) કરકે કભી ભી વહાબી બદમઝહબ ઈમામ મુકર્રર કર સકતા હેં.(સફા-૮૫)

ફતાવા રઝવિયામેં હેં "ખઝાના વાલીયે મુલ્ક કી ઝાતી મિલ્ક નહી હોતા તો ઉસકે લેને મેં હર્જ નહી જબકે કિસી મસ્લેહતે શરઈયા કે ખિલાફ ન હો.(જિલ્દ-૬, સફા-૪૬, મતબુઆ રઝા એકેડમી)

ઈસમેં દૂસરી જગહ હેં "ઔર જબ વોહ(ગવર્નમેન્ટ કી દી હુઈ રકમ) મદારિસે ઈસ્લામિયા મેં ન લી ગઈ ગવર્નમેન્ટ અપને કાનુન કે મુતાબિક ઉસે દૂસરે મદારિસે ગૈર ઈસ્લામિયા મેં દે દેગી તો હાસિલ થેહ હોગા કે હમારા માલ હમારે દીનકી ઈશાઅતમેં સર્ફ ન હો બલ્કે ઔર કિસી દીને બાતિલ કી તાઈદ મેં ખર્ચ હો, કયા કોઈ મુસ્લિમ આકિલ ઈસે ગવારા કર સકતા હ?"

(જિલ્દ-૮, નિસ્ફ આબિર, સફા-૨૭૭) وَاللّٰهُ تَعَالٰى اَعْلَمُ بِالْاَصْوَابِ

સવાલ ૧૦: આજ કલ ઓફિસોં, કાલેજોં, કોર્ટસ-કચેરિયોં ઔર દૂસરે ડિપાર્ટમેન્ટ મેં ઝિયાદતર ગૈરમુસ્લિમ અફસર હૈં અગર ઉનસે નમસ્કાર ઔર નમસ્તે વગેરહ ન કિયા જાએ તો ઉસમેં તઅલ્લુકાત બરકરાર ન રહને કી વજહ સે બહોતસે કામોં મેં દુસ્વારી હોતી હેં તો ઉન્હે અસ્સલામુ અલયક વગેરહ કહે યા નમસ્તે વગેરહ લફઝોં સે સલામ કિયા જાએ?

જવાબ ૧૦: કાફિર કલાર્ક યા ઓફિસ કો સાહબ કેહતે હુએ સર પર હાથ રખલે સલામ ન કરે ઔર અગર ઉસસે કામ ન ચલે તો મજબુરી કી વજહસે નમસ્તે યા નમસ્કાર કર સકતા હેં.(ફતાવાએ ફિકિયા મિલ્લત, જિલ્દ-૨, સફા-૩૨૫) وَاللّٰهُ تَعَالٰى اَعْلَمُ بِالْاَصْوَابِ

સવાલ ૧૧: આજકલ ગવર્નમેન્ટકે કિસી મોહકમા મેં જાએ તો રિશ્વત દિયે બગૈર કામ નહી હોતા તો ઈસ સૂરત મેં મુસલ્માન કયા કરે?

જવાબ ૧૧: દીને હક્ક પર કિસીને કબ્જા કર લિયા હો જિસકો હાસિલ કરને કે લિયે બગૈર રિશ્વત દિયે કામ ન હોતા હો યા અપની જાન,માલ, આબરૂ બચાને કે લિયે હો કે રિશ્વત દિયે બગૈર હિફાઝત નામુમ્કિન હો તો રિશ્વત દેના જાઈઝ હેં લેકિન લેના હરામ હેં. ફિક્હે આ'ઝમે હિન્દ હઝરત સદરૂશરીયા رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ તહરીર ફરમાતે હેં "અગર જાન, માલ, ઈઝ્ઝત, આબરૂ કા અન્દેશા

હે ઈન કો બચાને કે લિયે રિશ્વત દેતા હે યા કિસી કે ઝિમ્મા નાહક હો જો બગૈર રિશ્વત દિયે હાસિલ ન હોગા ઓર યેહ ઈસ લિયે રિશ્વત દેતા હે કે મેરા હક હાસિલ હો જાએ યેહ દેના જાઈઝ યા'ની રિશ્વત દેને વાલા ગુન્હેગાર નહી મગર લેને વાલા ઝરૂર ગુન્હેગાર હોગા, ઉસકો લેના જાઈઝ નહી (ઔર એસાહી ફતાવા રઝવિયા જિલ્દ-૧૦, સફા-૩૦૦ પર ભી હૈ)

લેકિન દુસરોંકા હક દબાને કે લિયે યુહી અપના નાહક કામ બનાને કે લિયે હાકિમ કો કુછ દેના હરામ હરામ સખ્ત હરામ હૈ. والله تعالى اعلم بالصواب

સવાલ ૧૨: જો કુર્આન મજીદ પુરાના હો ગયા, કયા ઉસકો જલા દિયા જાએ યા મિટ્ટી મેં દફન કર દિયા જાએ? યા નદી, તાલાબ યા કુએમેં ડાલ દિયા જાએ? એક શખ્સ કેહતા હે કે ઈસે જલા દિયા જાએ. ઔર સ્ટીકર, બેનર, શાદીકા કાર્ડ વગૈરહ જિન મેં કુર્આન કી આયતે, હદીષે, દરૂદશરીફ ઔર ઔલિયા અલ્લાહ કે નામ વ ગુમ્બદ વગૈરહ હોતે હે વોહ ફટને કે કરીબ હો ગએ હૈ, ઈન્હે જલાયા જાએ યા કયા કરે?

જવાબ ૧૨: જો કુર્આન મજીદ બોસીદા(પુરાના) હોગયા ઔર ઈસ કાબિલ ન રહા કે ઈસમેં તિલાવત કી જાએ ઔર યેહ અન્દેશા હે કે અવરાક બિખર કર જાએ હો જાએંગે તો કિસી પાક કપળ મેં લપેટ કર એહતિયાત કી જગહ દફન કર દિયા જાએ ઔર દફન કરને મેં લહદ બનાઈ જાએ તાકે ઈસ પર મિટ્ટી ન પળે યા ઉસ પર તખ્તા લગાકર છત બનાકર મિટ્ટી ડાલે કે ઈસ પર મિટ્ટી ન પળે. ઈસકો જલાયા ન જાએ. એસા હી બહારે શરીઅત હિસ્સા-૧૬, સફા-૧૧૮ પર ફતાવાએ આલમગીરી કે હવાલેસે હૈ. ઔર ઈસી તરહ વોહ સ્ટીકર, બેનર, શાદીકા કાર્ડ ઔર ખત વગૈરહ જિનમેં કુર્આન કી આયતે, હદીષે, દરૂદ શરીફ ઔર ઔલિયાએ કિરામ કે નામ વ ગુમ્બદ વગૈરહ હોતે હે ઈન્હે ભી મઝકૂરા તરીકે પર દફન કર દિયા જાએ યા દરીયા મેં ડાલ દિયા જાએ, જલાને કી ઈજાઝત નહી. والله تعالى اعلم بالصواب

સવાલ ૧૩: કયા ફરમાતે હે ઉલ્માએ દીન ઈસ મસ્અલા મેં કે બાલોં મેં કાલી મેહંદી લગાના કેસા હૈ?

જવાબ ૧૩: હદીષ શરીફ મેં મુત્લકન કાલે રંગસે મના ક્રિયા ગયા હૈ તો જો ચીઝ બાલોં કો કાલા કરે ખ્વાહ નીલ(ગળી) યા મેહંદી યા કોઈ તેલ ગર્જ કે કુછ ભી હો સબ નાજાઈઝ વ હરામ હૈ.(ફતાવાએ રઝવિયા, જિલ્દ-૮, સફા-૩૨) ઈસી મેં દુસરી જગહ હે "શાહિદે અદ્લ હૈ કે ઔરત ઉસકી ઝિયાદા મોહતાજ હે કે શોહર કી નિગાહ મેં આરાસ્તા જબ ઉસે યેહ ઉમૂર અલ્લાહ કી બનાઈ હુઈ ચીઝ મેં તબ્દીલ કરને કી વજહ સે હરામ વ લાનત કા સબબ હૈ તો મર્દ પર બદરજા ઉલા હરામ હોગા.(ફતાવા રઝવિયા, જિલ્દ-૮, સફા-૧૮૨) લિહાઝા મર્દ વ ઔરત દોનોં કો કાલી મેહંદી લગાના હરામ હૈ.

બિલાશુબહ આપ યેહી કહેંગે કે વોહ નેઅ'મત ભી હૈ ઔર રહમત ભી ઔર રહમત એસી કે રબને ફરમા દિયા આપ સારે આલમકે લિયે રહમત હૈ. આપકી રહમત તમામ મખ્લૂકાતકો શામિલ હૈ વોહ મર્દ હો યા ઔરત ગુલામ હો યા આઝાદ, કાફિર હો યા મૌમિન આસી હો યા મતીઅ નેક હો યા બદ. ઈસી પર બસ નહી બલકે આપતો મુદો, હૈવાનો, જિન્નો, જમાદાત, નબાદાત, ચરિન્દોપરિન્દો, પૈળ પોધે સબકે લિયે રહમત હૈ.

સચતો યેહ હૈ કે આપ ન હોતે તો કાયનાત ન હોતી ઈસી તરહ આપકી વિલાદત ભી અલ્લાહતઆલાકી રહમત વ નેઅમત હૈ ઔર અલ્લાહતઆલાને રહમત ઔર નેઅમતકે હુસૂલ પર ખૂશી મનાને કા હુકમ દિયા હૈ આપ જાનતે હૈ કે નબિય્યે કરીમ ﷺ કી વિલાદતસે બળકર દુન્યાકી ન તો કોઈ નેઅમત હૈ ઔર ન કોઈ ખૂશી લિહાઝા ઈસ નેઅમત ઔર ખૂશી કે ઈઝહારકે લિયે હર ઉસ જાઈઝ ઔર મુસ્તહસન તરીકે કો અપનાયા જા સકતા હૈ જો શરીઅતમે પસંદીદહ, બાઈષે બરકત ઔર તઅલીમે નબિય્યે કરીમ ﷺ કા સબબ હો મધલન ભૂકોં કો ખાના ખિલાના, નંગોં કો કપળા પહનાના, મોહતાજો કી હાજત રવાઈ કરના, કુર્આને કરીમ કી તિલાવત કરના, ઝિક કી મેહફિલે મુન્અકિદ કરના, ખૂશીમે જુલૂસ નિકાલના જિસમેં ના'તખ્વાની હો, સલાતો સલામ હો, ઉલ્માકી તકરીરે હો ઔર યેહ સારી ચીઝોં એસી હૈ જો જાઈઝ ઔર મુસ્તહસન હૈ.

ઈસી લિયે ઉલ્માએ ઈસ્લામને કહા હૈ કે આપ ﷺ કી વિલાદત પર ખૂશી વ મુસર્રત કા

ઈઝહાર કરના હુકમે કુર્આન કે એને મુતાબિક હૈ ઉસકે અલાવહ મુતદિદ આયતે હૈ ખૌફે તવાલતસે સિર્ફ વોહ આયતે ઔર તફસીર કે લિયે ઉનકે મુરાજઅ દર્જ કિયે જાતે હૈ:

(૧) આલે ઈમરાન આયત નં-૧૬૩

(૨) સૂરએ માયદહ આયત નં-૧૧

(૩) સૂરએ અમ્બિયા આયત નં-૧૦૭

તફસીર: (૧) અબુ સઉદ ૫૮/૨ (૨) કુર્તબી ૧૬૮/૪ (૩) અદ્દુરુલ મન્થુર ૮૩૨ (૪) બહરુલ મુહીત ૧૭૧/૫ (૫) રૂહુલ મઆની ૧૪૧/૧૧ (૬) અદદ મન્થુર ૩૦૮/૩ (૭) ઈબ્ને કધીર ૫૨૩/૩ (૮) ખાઝિન ૩૦૨/૨ (૯) રૂહુલ બયાન ૪/૫૪ (૧૦) રઝી ૨૮૦/૧૭

ઈદે મિલાદુન્નબી અહાદીષકી રોશનીમેં:

સહીહ મુસ્લિમ કિતાબુરસિયામ મેં હૈ કે હઝરતે અબુ કતાદહ રઝી અલ્લાહુએ ફરમાતે હૈ કે "નબિય્યે કરીમ ﷺ સે પીર કે દિન રોઝા રખને કા સબબ પુછા ગયા તો આપને ફરમાયા કે યહી દિન તો મેરી પૈદાઈશકા હૈ."

અબુ કતાદહ રઝી અલ્લાહુએ સે રિવાયત હૈ "એક એઅરાબી ને રસૂલલ્લાહ ﷺ સે પીર કે દિન રોઝા રખનેકે મુતઅલ્લિક દરયાફત કિયા તો આપને ફરમાયા ઈસી દિન મેં પૈદા કિયા ગયા ઔર ઈસી દિન મેરે ઉપર કુર્આન નાઝિલ કિયા ગયા."

અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્સાસ સે રિવાયત હૈ કે ઉન્હોંને કહા "તુમ્હારે નબીકી વિલાદત પીરકે દિન હુઈ"

ઈન મઝકૂરહ હદીષોં મેં હૈ કે આપ ﷺ ને પીરકે દિન રોઝોં કા સબબ યેહ બયાન

ફરમાયા કે ઈસ દિન મેં પૈદા હુવા, તો ઈસસે મઅલૂમ હુવા કે રસૂલલ્લાહ ﷺ ને યોમે મિલાદ કી ખૂશી કી ઓર ઈસ નેઅમત પર અલ્લાહકા રસૂલ ﷺ અદા કરને કે લિયે રોઝા રખા. ઈસસે યેહ રસૂલ ﷺ ભી મઅલૂમ હુવા કે અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરના રસૂલલ્લાહ ﷺ કી સુન્નત હૈ ઓર અલ્લાહ તઆલાકા શુક્ર અદા કરના રોઝાસે ભી હોતા હૈ ઓર સદકાત વ ખૈરાતસે ભી, ઈસ લિયે પૂરી દુન્યાકે મુસલમાનોં કા યેહ મ'અમૂલ હૈ કે માહે રબીઉલ અવ્વલમેં ખુસૂસન સદકાત વ ખૈરાત કરતે હૈ, ફુકરા વ મસાકીનમેં ખાના તક્સીમ કરતે હૈ. ઝરૂરતમન્દોં મેં રૂપયા વગૈરહ બાન્દતે હૈ ઓર ખૂશીકા ઈઝહાર કરતે હૈ.

અફ્વાલે ઉલ્માકી રોશનીમેં:

અલ્લામા જઝરી ફરમાતે હૈ: મિલાદુન્નબી કે અમલમેં કોઈ ફાયદા રહે યા ન રહે યહી એક ફાયદા કયા કમ હૈ કે ઈસમેં મિલ્લતે ઈસ્લામીકે લિયે સરવરો ઈમ્બસાત ઓર શૈતાને લઈન કે લિયે ઝિલ્લતો રૂસ્વાઈ હૈ જબ એહલે સલીબ અપને નબી કી શબે વિલાદતકો ઈદે અકબર કરાર દે સકતે હૈ તો એહલે ઈસ્લામભી ઈસ લઝ્ઝતકે ઝિયાદા મુસ્તહિક હૈ કે વોહ ભી નબિય્હે કરીમ ﷺ કી વિલાદત પર ખૂશી વ મુસર્રત કા ઈઝહાર કરે. અલ્લામા ઈબ્ને હજ મક્કી લિખતે હૈ કે ઉસ દિન તિલાવતે કુર્આન, સદકાતો ખૈરાત ઓર નબિય્હે કરીમ ﷺ કે ફઝાઈલ વ મકારિમકા બયાન કરના યાહિયે, ના'તખ્વાની ઓર સમા'અ મેં હૈ.

જો ચીઝે મુબાહ હૈ વોહ ઈસ ખૂશી કે દિન કરની યાહિયે તાકે ખૂશી ઓર સુરૂરકા ઈઝહાર હો ઓર જો ચીઝે હરામ, મકરૂહ યા ખિલાફે ઓલા હૈ ઉનસે બાઝ રેહના યાહિયે.

હસન બસરી ફરમાતે હૈ કે અગર મેરે પાસ ઉહદ પહાળકે બરાબર સોના હોતા તો ઉન તમામકો રસૂલલ્લાહ ﷺ કી મિલાદ પર ખર્ચ કર દેતા.

શૈખ અબ્દુલહકક મુહદિષે દહેલ્વી ધૌબિયા કે આઝાદ કરને ઓર ઉસ પર અબુલહબ કે અઝાબમેં તખ્ફીફ હોનેકા ઝિક્ર કરને કે બાદ લિખતે હૈ કે ઈસ હદીષમેં રસૂલલ્લાહ ﷺ કી વિલાદત કી ખૂશી પર માલ ખર્ચ કરને વાલોં કે લિયે દલીલ હૈ, અબુલહબ કાફિર થા જિસ કી મઝમ્મત મેં કુર્આન નાઝિલ હુવા, જબ ઉસકો રસૂલલ્લાહ ﷺ કી મિલાદકી ખૂશી મનાને(યઅની ખૂશ હોકર ધૌબિયા કો આઝાદ કરને) કી જઝા મિલ સકતી હૈ તો ફિર અગર મુસલમાન ખૂશીમેં માલ ખર્ચ કરે તો ઉનકી જઝા કા આલમ કયા હોગા?

આલા હઝરત ઈમામ એહમદ રઝા કાદરી મુહદિષે બરેલ્વી ફરમાતે હૈ કે નબીય્હે કરીમ ﷺ કી તઅઝીમસે હુઝૂરકી શબે વિલાદતકી ખૂશી કરના, મૌલૂદ શરીફ પળહના, ઝિક્રે વિલાદતે અફ્દસકે વકત ખળે હોના.

અલ્લામા ઈબ્ને તૈમિય્યા લિખતે હૈ: બઅઝ લોગ મિલાદુન્નબી ﷺ કી તઅઝીમ કરતે હૈ ઓર ઉસકો ઈદ બનાતે હૈ ઈસમેં ઈનકે લિયે અજ વ ધવાબ હૈ કયૂં કે ઈનકા મકસદ નેક હૈ ઓર ઈસમેં રસૂલલ્લાહ ﷺ કી તઅઝીમ

અન્વર શાહ કશ્મીરી, ધૌબિયા કો આઝાદ કર દેને
 ઔર ઉસ પર અબુ લહબ કે અઝાબ મેં તખ્ફીફ
 હોને કા ઝિક કરને કે બાદ લિખતે હૈ કે, ઉસમેં
 દલીલ હૈ કે કાફિરોં કી ત'અતસે ઉન્હે કુછ
 ફાયદા પહોંચતા હૈ અગરયે બિલકુલિયા
 અઝાબ નહી ઉઠતા. (ફૈઝુલબારી, ૪/૨૭૮)
 અલ્લામા કુસ્તલાની લિખતે હૈ કે મેહફિલે
 મિલાદકે ખવાસમેં સે હૈ કે ઉસ સાલ અમાન
 રેહતા હૈ ઔર મકસૂદમેં કામયાબી કી જલ્દ
 બશારત મિલતી હૈ ઔર અલ્લાહ ઉસ શખ્સ પર
 રહમ ફરમાએ જિસને મિલાદશરીફ કે મહીનેકી
 રાતોંકો ઈદ બનાયા તાકે જિસકે દિલમેં બુઝે
 રિસાલતે મઆબ ﷺ કી બિમારી હૈ વોહ ઔર
 બળ્હ જાએ.

બિદઅત કી આળમેં ફરેબ કયૂં?:

કુછ લોગોંકી તરફસે બારહા યેહ સુનને મેં
 આયા કે મેહફિલે મિલાદ મુન્અકિદ કરના
 બિદઅત હૈ ઈસ લિયે કે સહાબા ઔર તાબઈનને
 ઈસ મજલિસકા ઈન્એકાદ નહી કિયા. ઉનસે
 અર્જ હૈ કે મેહફિલે મિલાદ મુન્અકિદ કરના સિર્ફ
 ઈસ વજહસે બિદઅત હૈ કે સહાબાએ કિરામ
 ને ઈસ મજલિસકા ઈન્એકાદ નહી કિયા તો ફિર
 મસ્જિદમેં મિહરાબ બનાના(જિસકી ઈબ્તેદા
 ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝને કી) કુર્આનમેં
 એઅરાબ લગવાના(હિજાજ બિન યૂસુફને કિયા)
 જુમ્આકે દિન એક અઝાનકા ઈઝાફા
 કરના(ઉખ્માને ગનીને કિયા) તરાવીહકી નમાઝ
 એક ઈમામકી ઈક્તદામેં જમાઅતસે
 કરાના(હઝરતે ઉમરને કિયા) નહ્વ વ સર્ફ
 વગૈરહ પળહના કયૂં કર બિદઅત હોનેસે

બારિજ હો ગએ?

ઈસ લિયે ઈત્તલાઅન અર્જ હૈ કે હર બિદઅત
 મઝમૂમ નહી હૈ બલ્કે ઉલ્માને લિખા હૈ
 કે વોહ બિદઅત મઝમૂમ હૈ જો મઝમૂમ
 ઉમૂર પર મુશ્તમિલ હૈ. ઈસી તરહ વોહ બિદઅત
 મુસ્તહસન હૈ જો મુસ્તહસન ઉમૂર પર મુશ્તમિલ
 હૈ, ઉનકા કરના જાઈઝ વ મુસ્તહબ ઔર
 બાઈષે બરકત હૈ. અલ્લામા ઈબ્ને હજ
 અસૂકલાની લિખતે હૈ કે બિદઅત ઉસ ઈજાદ કો
 કેહતે હૈ જિસકા નમૂનહ સાબિક(ભૂતકાળ) મેં
 ન હો. આગે ફરમાતે હૈ કે તહકીક યેહ હૈ કે
 અગર બિદઅત મુસ્તહસન ઉમૂર પર મુશ્તમિલ
 હો તો શરઅમેં વોહ બિદઅતે હસના કહલાતી
 હૈ ઔર અગર મઝમૂમ ઉમૂર પર મુશ્તમિલ
 હો તો વોહ બિદઅત સય્યા કહલાતી હૈ ઔર
 અગર મઝમૂમ ઔર મુસ્તહસન દોનોં ન હો
 તો ફિર વોહ મુબાહ હૈ. (ફૈઝુલ બારી ૧૦/૬)
 લિહાઝા મેહફિલે મિલાદ મુન્અકિદ કરના જાઈઝ
 વ મુસ્તહબ હૈ કયૂં કે યેહ ચંદ મુસ્તહસન
 ઉમૂર પર મુશ્તમિલ હૈ જૈસાકે હમને બયાન
 કિયા કે ઉસમેં ફુકરા વ મસાકીન કે સાથ
 એહસાને અઝીમ હૈ. કુર્આને કરીમ કી
 તિલાવત, ઝિક કી કષરત ઔર સલાત વ
 સલામકા હદયા આપ ﷺ કી જનાબમેં હૈ
 નિઝ હમે યેહ તસ્લીમ હૈ કે સહાબા ઔર
 તાબઈનને મહાફિલ મુન્અકિદ નહી કી લેકિન ઈસ
 ફેઅલ(કામ) સે મના ભી તો નહી કિયા.
 અલ્લામા કુસ્તલાની ફરમાતે હૈ કે કિસી કામ
 કા કરના ઉસકે જવાઝ પર દલાલત કરતા હૈ
 ઔર ઉસકા ન કરના ઉસકી મુમાનઅત પર

દલાલત નહી કરતા. સનઅત વ હરફત ઓર તરકે તબ્લીગમૈં સે ચંદ કામ રસૂલલ્લાહ ﷺ સહાબા ઓર તાબઈનસે ધાબિત હૈ ઓર સૈકળૌ કામ ઐસે હૈ કે નબિય્હે કરીમ ﷺ સહાબા ઓર તાબઈન મૈં સે કિસીને નહીં ક્રિયા તો કયા યેહ સબ નાજાઈઝ હૈં?

લિહાઝા બિદઅતકી આળમૈં મુસલમાનોંસે ઈસકો બંધ કરને કી અપીલૈં કરના ઓર ઉન્હૈં ફાસિક વ ફાજિર જૈસે બુરે અલ્કાબસે મૌસૂમ કરના હકાઈકસે ચશમપોશી, કબૂલે હકસે ફરાર, કુઆન વ હદીષ વ તફસીર ઓર અકાબિરે ઉલ્માકે અફ્વાલસે રૂગરદાની કી દલીલ હૈ.

ઈદે મિલાદુન્નબી બારા રબીઉલ અવ્વલ હી કો કયૂં?:

સવાલ યેહ હૈ કે મિલાદ શરીફ માહે રબીઉલ અવ્વલ મૈં કયૂં મનાયા જાતા હૈ ઓર ખુસૂસન બારહ હી તારીખ કો કયૂં? ઈસકા જવાબ અલ્લામા ગુલામ રસૂલ સઈદીને લિખા હૈ કે યેહ ઐસી તાઈય્યીન નહીં હૈ જૈસે એક શવ્વાલ ઈદુલ ફિત્રકે લિયે ઓર નવવી ઝિલહિજજા હજ કે લિયે મુઅય્યન હૈ યા રમઝાનકા મહીના રોઝૌં કે લિયે મુઅય્યન હૈ, મિલાદ શરીફ સાલકે બારહ મહીનોં મૈં ક્રિયા જા સકતા હૈ ઓર ઉસ પર અમલ ભી હોતા હૈ લેકિન રબીઉલ અવ્વલકે મહીને ઓર બારહ તારીખકી ઈસ લિયે ખુસૂસિયત હૈ કે ઈસ માહ ઓર ઈસ તારીખમૈં આપ ﷺ કી વિલાદત હુઈ. (શરહ સહીહ મુસ્લિમ ૩/૧૭૨)

મુહમ્મદ બિન ઈસ્હાકસે રિવાયત હૈ આપને

ફરમાયા રસૂલલ્લાહ ﷺ રબીઉલ અવ્વલકી બારહવી શબકો પૈદા હુએ.

ઈસી વજહસે માહે રબીઉલ અવ્વલકી બારહવી કો પૂરી દુન્યાકે મુસલમાન મુસ્તહસન તરીકેસે ખૂશી વ મુસરત કા ઈઝહાર કરતે હૈ. નીઝ આપ યેહ જાનતે હૈ કે નેઅમતકે દિનોંકો ઈદ બનાના કુઆન, હદીષ, તફસીર ઓર અફ્વાલે અઈમ્માસે ધાબિત હૈ, કુઆન મજીદમૈં હૈ "ઈસા ઈબ્ને મરયમને અર્ઝકી અય અલ્લાહ અય હમારે રબ હમ પર આસમાનસે એક ખ્વાન ઉતાર કે વોહ હમારે લિયે ઈદ હો હમારે અગલે પિછલૌં કી ઓર તેરી તરફસે નિશાની ઓર હમૈં રિઝ્ક દે ઓર તૂ સબસે બેહતર રોઝી દેને વાલા હૈ." (કન્ઝુલ ઈમાન)

ઈમામ રાઝી ઈસ આયતકી તફસીરમૈં લિખતે હૈ: રહા યેહ કૌલ કે હમારે અગલે પિછલૌં કે લિયે ઈદ હો યઅની ઉસ દિનકો ઈદ બનાઐ તઅઝીમ કરૈં જિસ દિન ખ્વાને નેઅમત નાઝિલ હો, આગે ફરમાતે હૈં કે ઈત્વાર(રવિવાર) કો ખ્વાન નેઅમત ઉતરા તો ઉસકો ઈસાઈયોંને ઈદ બના લિયા.

તો જબ ઈસાઈ અપને હુસૂલે નેઅમતકે દિનોં કો ઈદ બના સકતે હૈં તો ફિર ઉમ્મતે મુહમ્મદિયા ﷺ ઉસ દિનકો નેઅમતન ઈદ બનાકર ખૂશી વ મુસરત કા ઈઝહાર કયૂં ન કરે જિસ દિન રસૂલે અરબી તાજદારે મદીના સરવરે કલ્બ વ સીના બાઈષે નુઝૂલે સકીના સાહિબે મુઅત્તર પસીના રોનકે સરાએ આલમ હુએ.

ઈસી તરહ અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બસસે

રિવાયત છે કે જબ રસૂલલ્લાહ ﷺ મદીના મુનવ્વરા તશરીફ લાએ તો દેખા તો યહુદ દસવી મુહર્રમ કો રોઝા રખતે હે દરયાફત ફરમાયા કે તુમ ઈસ દિન રોઝા કયૂં રખતે હો? ઉન્હોને કહા કે ઈસ દિન અલ્લાહને મુસા ﷺ ઓર ઉનકી કૌમ કો ફિરઔનયોસે નજાત દી થી તો મુસા ﷺ ને બતૌરે શુક રોઝા રખ્યા ઈસ લિયે હમ ભી રખતે હે. આપને ફરમાયા કે હઝરતે મુસાકી નેઅમત પર શુક અદા કરને કે તુમહારી બનિસ્બત હમ ઝિયાદા મુસ્તહિક હે. ફિર નબિયે કરીમ ﷺ ને ખુદ ભી રોઝા રખ્યા ઓર હમે ભી રોઝા રખનેકા હુકમ દિયા.

ઈસ હદીષસે મઅલૂમ હુવા કે જિસ દિન કિસી કૌમ યા નબિયે કરીમ ﷺ કો કોઈ નેઅમત મિલી હો તો ઉસ દિન કી તઅઝીમ કી જાએ ઓર શુક ભી અદા કિયા જાએ. કયૂં કે આપ ﷺ ને અપની વિલાદત કે દિન કી તઅઝીમ કી ઓર બતૌરે શુક રોઝા ભી રખા જેસાકે હમને અભી બયાન કિયા હે, ઈસી લિયે પૂરી દુન્યાકે મુસલ્માન બારહ રબીઉલ અવ્વલકો ખુસૂસિયત કે સાથ ઈસ દિન કી તઅઝીમ કરતે હે ઓર ખૂશી વ મુસર્રત કા ઈઝહાર કરતે હે.

ઈસી તરહ જુમ્આકે દિન કો રસૂલલ્લાહ ﷺ ને મુસલ્માનોં કી ઈદ કરાર દિયા કયૂં કે ઈસ દિન હઝરતે આદમ ﷺ પૈદા હુએ ઓર ઈસી દિન દુન્યામેં તશરીફ લાએ, ઈસી તરહ સફા વ મરવા કી સઈ હઝરતે હાઝરા રઝી અલ્લાહી કી સઈયોં કી યાદગાર હે, અય્યામે તશરીફ કી ઈબાદાત હઝરતે ઈબ્રાહીમ ﷺ કી યાદગાર

હે, દસ ઝિલ હિજ્જાકા દિન ઈસ્માઈલ ﷺ કી કુરબાની કી યાદગાર હે, લિબાસે એહરામ હઝરતે ઈબ્રાહીમ ﷺ કે લિબાસોં કી યાદગાર હે, હજરે અસ્વદકા બોસા નબી કે બોસે કી યાદગાર હે. તો જબ ઈન તમામ યાદગારોકો એને ઈમાન સમઝકર બખૂશી અદા કિયા જાતા હે ઓર નાજાઈઝ વ હરામ કે ઈર્તકાબ કે ફતવા નહીં આતે તો ફિર રૂહે કાયનાતકી વિલાદત કે દિન પર ખૂશી વ મુસર્રત કે ઈઝહાર પર વાવેલા કયૂં મયાયા જાતા હે ઓર મુસલ્માનોં સે ઈસકો બંદ કરને કા બૈજા મુતાલબા કયૂં કિયા જાતા હે?

કબૂલે હકસે ફરાર કયૂં?:

ઈન તમામ દલાઈલ ઓર બરાહીન કે બાવજૂદ ઉમુમન એસા હોતા હે કે હર અચ્છે કામ મેં બઅઝ દુન્યાદાર બુરાઈ કે પેહલુ નિકાલ લેતે હે મખલન ઈદુલ ફિત્ર ઓર ઈદુદુહા મુસલ્માનો કી ઈજતમાઈ ઈબાદત ઓર ખૂશી કે અય્યામ મેં હેં લેકિન ઈન અય્યામ કો મેલે કી શક્લ દે દી ગઈ હે. પાર્કો ઓર તફરીહગાહોં મેં ઓરતો ઓર મદ્રોં કા મખ્લૂત ઈજતેમા હોતા હે ઓરતેં જદીદ ઝીનતકે લવાઝમાત સે બનસવર કર સાહિલે સમંદર, પાર્કો ઓર આમ તફરીહગાહોં મેં ઘુમતી ફિરતી હે ઓર અવબાશ(આવારા) લોગ ફહશ હરકાત કરતે હે ઈન નાજાઈઝ ઉમૂર ઓર ગૈરશરઈ હરકાત કી બિના પર કોઈ મુસલ્માન શખ્સ યેહ નહી કેહતા કે જબ કે ઈદેનકે અય્યામમેં યેહ ગૈરશરઈ ઉમૂર હોતે હે ઈસ લિયે ઈદુલ ફિત્ર ઓર ઈદુદુહા કી

નમાઝ બંદ કર દી જાએ યા ઈદેન કે દિન
ખૂશી ન મનાઈ જાએ, લોગ નહા ધો કર નએ
કપળે બદલ કર ઈદગાહોં મેં ન જાએ
કે ઈસસે હરામ કામોં કા દરવાઝા
ખુલતા હે ઈસી તરહ નિકાહ મેં બિલ
ઉમૂમ ગાને બાજે ઔરતોં ઔર મદોં કા
મખ્લૂત ઈજતેમા ઔર દિગર ખુરાફત હોતે
હે લેકિન ઈન કી વજહ સે નિકાહ કો
મઝમૂમ યા મમનુઅ નહી કહા જાતા
ઈસ લિયે અગર બઅઝ જગહ મહાફિલે
મિલાદ મેં કોઈ ખરાબી હોતી હે તો ઈસસે
મેહફિલે મિલાદ કો બંદ કરને કી અપીલ
કરના એસા હી હે જૈસા કે કોઈ શખ્સ
ઈદેન કે મેલોં ઔર નિકાહ મેં ગાને
બજાને કી ખુરાફત કો દેખકર યેહ કહે કે ઈદેન
કી નમાઝે ઔર નિકાહ કી તકરીબ વગૈરહ
નાજાઈઝ વ હરામ હે.

અલ્લાહ તઆલા કી બારગાહ
મેં દુઆ હે કે જો લોગ વાકઈ કિસી
ઉલઝન ઔર શકો શુબા કા શિકાર હોં
તો અલ્લાહ ઉનકી ઉલઝન ઈસ તહરીર સે
દૂર ફરમાએ ઔર મેરી કૌશિશ કો કુબૂલ
ફરમાકર ઈસે મેરે ઔર મેરે વાલેદેન ઔર
તમામ મુસલમાનોં કે લિયે તૌશખે
આખેરત ઔર વસીલએ આખેરત બનાએ.
આમીન

મન્કબત દરશાને

હઝરત સય્યદના સિદીકે અકબર

ભલા મુશ્કિન હો મુઝસે કયા પના સિદીકે અકબરકી
કે જબ તા'રીફ કરતા હે ખુદા સિદીકે અકબરકી
ખુદાકે નૂરને ઢાલા હે ઉનકો અપને સાન્થે મેં
ઢલી હે નૂરમેં ઈક ઈક અદા સિદીકે અકબરકી
ન થા ઉન સા કોઈ પેહલે, ન ઉન જૈસા કોઈ હોગા
હે યક્તા દહરમેં શાને વફા સિદીકે અકબરકી
રસૂલેપાક ને જબ કૌમ કો દી દીન કી દા'વત
બખ્ષી તસ્દીકમેં અવ્વલ સદા સિદીકે અકબરકી
કિયામત તક યગાના હે વોહ સિદ્દકો ઈશકે સરવરમે
ગુલામી કરતે હે એહલે સફા સિદીકે અકબરકી
સભી માલો મનાલ ઔલાદ ઘર હત્તા કે જાનોદિલ
રસૂલેપાક પર હર શય ફિદા સિદીકે અકબરકી
વોહ હે યારે નબી ગારો ગિના સે કબ્રો જન્નત તક
હે ખૂદ મમનું ઝબાને મુસ્તુફા સિદીકે અકબરકી
વોહ ફર્શો ગીતીપે અવ્વલ વઝીરે સરવરે આલમ
અદૂ કયા શાન સમઝેગા ભલા સિદીકે અકબરકી
સદાકતમેં શુજાઅતમેં શહેદી કી મુહબ્બતમેં
જુદા થી હર સહાબી સે અદા સિદીકે અકબરકી
બહોતસે ફૈસલોંસે ઉનકે એહલે અક્લ હૈરા થે
મગર રોશન થી ચશમે હક રસા સિદીકે અકબરકી
સરાપા સિદ્દક હે વોહ દીનો દાનિશ ઈશકો ઉલ્ફતમેં
જગા કોઈ ન દિગર લે સકા સિદીકે અકબરકી
નબી આરામ ફરમા, ગોદમેં સર, નેશે ઝન અફઆ
હુઈ ઈસ તરહ તક્મીલે વફા સિદીકે અકબરકી
લુટાયા ઘર, ફટી ચાદર પહેનલી કાટોંસે સી કર
ફરિશ્તે આયે કરતે ઈકતેદા સિદીકે અકબરકી
હર એક બાબે જિનાં આગોશ ખોલે મુન્તઝિર ઉનકા
સુને જિસ રૂખસે ભી આએ સદા સિદીકે અકબરકી

રોઝએ અન્વરકી અઝમત વ એહતરામ કા મુશાહિદા

એક ઝાઈરે મદીના

હુકૂમત કે સખ્ત મસ્લક કે બાવજૂદ એસે લોગોં કી કમી નહી થી જો નિહાયત એહતરામ, અકીદત ઓર મુહબ્બતકે સાથ બારગાહે રિસાલતમેં સલામ કે લિયે હાઝિર હોતે થે, નમાઝે જમાઅતકે વકતકે અલાવહ હર લમ્હા સલાત વ સલામ પેશ કરને વાલોંકા ઈઝદહામ(ભીડ) રહતા થા, હાલાં કે હુકૂમતકે મુતવ્વેઈન(અરાકીન) ઝાએરીનકો રોકતે થે, ગરચે વોહ સાફ સાફ નહીં કહતે થે સલામ પળહના ગલત હૈ, બલકે એસા અન્દાઝ ઈખ્તયાર કરતે થે કે કમ ફહમ(કમ સમજ વાલા) યેહ સમઝે કે સલામ પળહના એક ગૈર ઝરૂરી અમલ હૈ.

મેં જબ જબ સલામ કે લિયે હાઝિર હુવા, ઈઝદહામ(ભીડ) પાયા, એક દિન એક દિલચસ્પ કિસ્સા હુવા. મેં સલામ પેશ કરને કે બાદ સામને બળા હુવા થા, મેરે કરીબ કુછ આગે બળહ કર એક અરબી હાથ મેં છોટીસી કિતાબ લિયે હાથ ઉઠાકર દુઆ કે અન્દાઝ મેં કુછ પળહ રહા થા, પીછેસે કિસીને ઉસકો હટાના ચાહા, વોહ ગુસ્સેમેં પલટા ઓર કિબ્લે કી સિમ્તમેં હાથ ઉઠા કર કહા: કા'બા કા'બા ઓર ફિર મવાજા શરીફ કી તરફ દોનોં હાથોં સે ઈશારા કરતે હુએ કહા કિબ્લા કિબ્લા મુજે બળી ખૂશી હુઈ મેંને બેઈખ્તયાર ઉસકા હાથ પકળ

લિયા ઓર કહા અહસન્ત અહસન્ત વોહ ખૂશ હોકર મુઝસે લિપટ ગયા અન્દાઝા હુવા કે રસૂલુલ્લાહ ﷺ કા એહતરામો અદબ મુસલ્માનોં કે સીનોસેં ખત્મ હોને વાલી ચીઝ નહી હે કિત્ની હી કૌશીશ કયૂં ન કી જાએ યેહ જઝૂબા મિટને વાલા નહી હૈ. વહાં અગર એક તરફ રોઝએ અન્વરકી અઝમતો એહતરામ કા મુશાહિદા હુવા તો દૂસરી તરફ બેહુરમતી કે મનાઝિર ભી કમ નહી થે. લોગ સલામ કે લિયે હાઝિર હોતે થે બા'ઝ લોગ ચપ્પલ-જૂતે લેકર જાતે હુએ ભી નઝર આએ મવાજહે શરીફા કે સામને કે દો સુતૂનોં કે પીછે લોગ બળે હોકર સલામ પળહતે થે, મવાજા ઓર સુતૂનોં કે દરમિયાન સે લોગ દેખકર ગુઝરતે રહતે, ગુઝરને વાલોં મેં અકધર કા હાલ યેહ થા કે બજાએ અદબસે સર જુકાકે નઝરે નીચી કીએ આતે, બેબાક નિગાહોંસે મવાજા શરીફા કી જાલિયોં કો તકતે ઓર અંદર ઝાંક ઝાંક કર દેખતે ઓર પોલીસ વાલોં સે પુછતે મવાજહે નબ્વી કિધર હૈ? વોહ લોગ ઉગલીસે મવાજહે નબ્વી કી તરફ ઈશારા કરકે બતાતે ઈધર હૈ, ઓર યેહ લોગ ઉસ દાયરે મેં ઝાંક કર દેખને કી કોશિશ કરતે.

ગરચે ઉનકા યેહ અમલ ઉનકી નાદાની

કા હી નતીજા હોગા, કિસ કદ્ર ખિલાફે અદબ હે? કિતની બેતકી હરકત હે, રસૂલે અકરમ ﷺ એહલે સુન્નત કે અકીદે કે મુતાબિક બાહયાત હે ઓર ઈસ્લામકે લિયે હાઝિર હોને વાલે ઉમ્મતકે અફરાદ કો દેખતે ભી હે, ગરચે જાલિયોં કે અંદર નીચેસે ઉપર તક દિવાર હે કબ્રશરીફ દિખાઈ નહી દે સકતી, લેકિન યેહ નાદાન લોગ કબ્રશરીફ દેખને કે શૌક મેં બેતકી હરકતે કરતે હે, યેહ સબ દેખકર તકદુર હોતા થા.

મુલ્લા અલી કારીને લિખા હે કે ઝિયારત કે વકત દિવારે રોઝા કો ન છૂએ કયૂં કે યેહ અદબો વકાર કે ખિલાફ હે ઓર ઈસી તરહ યુમને સે એહતરાઝ કરે કયૂં કે ઈસ્તેલામ(છુના) ઓર બોસા કા'બા કે બઅઝ અરકાન કે સાથ ખાસ હે ઓર દિવાર સે ન લિપટે, યા'ની પેટ લગાકર લિપટના કયૂં કે ઉસકી કોઈ સનદ વારિદ નહી ઓર તવાફ ન કરે યા'ની કબ્રે મુબારક કે ગિર્દ ન ઘુમે કયૂં કે તવાફે કા'બા મનીફા કી ખુસૂસિયત હે, ઓર રોઝાએ અન્વરકે સામને ઝુકે નહી ઓર ન ઝમીન કો યૂમે ઈસ લિયે કે યેહ દોનોં અમલ બિદઅત હે યા'ની ગૈર મુસ્તહસન હે લિહાઝા મકરૂહ હે રહા સજદા તો ખિલાશુબા હરામ હે ઈસ લિયે ઝિયારત કરને વાલા જાહિલોં કે એસે કિસી અમલ સે ઘોકા ન ખાએ બલ્કે ઉલ્માએ હક કી ઈત્તેબા કરે ઓર કબ્રે મકદ્દસ કી તરફ પુશ્ત ન કરે ઓર ન હાલતે નમાઝમેં પુશ્ત હો ન નમાઝ કે ઈલાવા કિસી સૂરત મેં સિવાએ સખ્ત ઝરૂરત કે ઓર ન કબ્રશરીફ કી તરફ રૂખ કરકે નમાઝ પળહે, યા'ની કબ્રશરીફ કી તરફ રૂખ કરકે નમાઝ પળહને સે

એહતિયાત કરે, કયૂં કે અગર કબ્રશરીફ કી ઈબાદત યા તઅઝીમ કી બિના પર એસા કરેગા તો ઉસકો કુફ્ર કા ફત્વા દિયા જાએગા. યેહ કરાહત ઉસ ઈમ્કાની સૂરત મેં હોગી જબ ઉસકે ઓર કબ્ર શરીફ કે દરમિયાન દિવાર કા હિઝાબ ન હો, અગર દિવાલ હાઈલ હો તો હુઝરએ શરીફા કે પીછે નમાઝ પળહના મકરૂહ નહી હે. અગર હુઝરએ શરીફા કી તરફ મુતવજ્જેહ રેહને કી નિયત હો તો કરાહત કા હુકમ વોહી હોગા.

મુલ્લાઅલી કારી ને જહાં રોઝાએ અન્વરકી દિવારોં કો યૂમને ઓર તવાફ કરને ઓર બઅન્દાઝાએ રૂકુઅ ઝુકને કી મુમાનઅત કી હે વહીં ઉન્હોંને રોઝાએ અન્વરકી તરફ હાલતે નમાઝમેં ભી પુશ્ત કરને સે મના કિયા હે. મવાજા શરીફા કે આગે કિબ્લા કી સિમ્ત મેં ચંદ સફો કી જગહ હે, વહાં પર જો ભી નમાઝ પળહેગા મવાજહે નબી કી તરફ ન સિર્ફ ઉસકી પુશ્ત હોગી બલ્કે બહાલતે સજદા ઉસકે પૈર ભી રૂખે અન્વરકી તરફ હોગે વોહ ઉલ્મા જિનકે નઝદિક એહતરામો અદબ કા ફલસફા હી કુછ ઓર હે વોહ યેહી કહેંગે કે શરીઅતને મના નહી કિયા હે ઓર ઈસી નુકતા નઝરસે ગાલિબન, મસ્જિદે નબવી કી છત પર ભી લોગ નમાઝ પળહતે હે, બલ્કે હુકૂમત કી તરફસે ઉપર નમાઝકે લિયે એક આરઝી છત ભી બનાઈ ગઈ હે ઓર અબ સુન રહે હે કે મસ્જિદ શરીફ કી છત પર હુકૂમત છત્રીયાં લગાને કા ઈરાદા રખતી હે. જગહ કી તંગી ઉસકા સબબ હે, લેકિન મસ્જિદે નબવી કી વુસ્અત એક હદ તક હી મુમ્કિન

હે ઔર ઉસકે બાદ ભી જગહ કી તંગી કા રોઝએ અન્વરકી તરફસે ગુઝરતે હુએ મસ્અલા પૈશ આ સકતા હૈ. અદબ મલ્હૂઝ સલામ કરતે હુએ ગુઝરના યાહિયે, મસ્જિદકે રખના બહરહાલ ઝરૂરી હૈ, મવાજા શરીફા કે બાહરસે ગુઝરે તો ભી "અસ્સલામુ અલયક યા આગે ચન્દ સફોં કી જગહ હૈ, ઝિયાદા અય્યુહન્નબીય્યુ વ રહમતુલ્લાહિ વ નમાઝિયોં કી વહાં પર ગુંજાઈશ નહી હૈ, બરકાતુહુ" ઝરૂર કેહના યાહિયે, ઈસ ગુન્હેગાર ઈસ જગહકો ખાલી રખા જા સકતા હૈ, મગર કા ખયાલ તો યેહ હૈ કે દૂરસે ભી અગર ગુમ્બદે વહાં પર ઈન્તેઝામિયાકે લોગ બતૌરે ખાસ ખઝરા પર નઝર પળ જાએ તો સલામ કરના ઝાએરીન કો બિઠાતે હૈ ઔર નમાઝકી જમાઅતસે ઔલા ઔર અફઝલ હૈ.

બહોત પહેલે લોગ વહાં જગહ બનાકર બૈઠે મદીના તય્યબામૈં દસ રોઝા કિયામ રેહતે હૈ ઔર શાયદ વહાં પર નમાઝ પળહની ઝિંદગીકી બેહતરીન સાઅ'તૈં થી, બાઈષે ફઝીલત સમઝતે હૈ, હાલાકે એહતરામો અલહમ્દુલિલ્લાહ મસ્જિદે નબવી મૈં તમામ અદબ કે લિહાઝસે વહાં નમાઝ પળહના નમાઝે અદા કરને કી તૌફિક હાસિલ રહી, મુનાસિબ નહી હૈ, જબકે મસ્જિદમૈં ઈસકે યાલીસ વકતોસે કુછ ઝિયાદા હી નમાઝ કા વકત ઈલાવા ભી કાફી જગહ ખાલી રેહતી હૈ. મીલા, દરઅસ્લ મસ્જિદે નબવીમૈં યાલીસ

દિલચસ્પ અમ્ર યેહ હૈ કે નમાઝે પળહને વાલે કે લિયે હદીષ મૈં મગફિરત રસૂલુલ્લાહ ﷺ કે કદમૈન શરીફૈન કી સિમ્ત મૈં કી બશારત હૈ, ઈસ લિયે હુકૂમતકી તરફ સે આઠ જો જગહ હૈ જિસમૈં બાબે જિબ્રઈલસે દાખિલ દિન મદીના તય્યબા મૈં કિયામ કા હોતે હૈ, ઈસ જગહકો જમાનએ હજમૈં મુખ્તલિફ ઈન્તઝામ રેહતા હૈ, કભી બઅઝ હુજ્જાજ કો મુમાલિક કે સફરા વ વઝરા ઔર અરાકિને જહાઝ કી તાખિર કી બિના પર નૌ દિન યા દસ સલ્તનત કે લિયે ખાલી રખા જાતા હૈ ઔર બાબે દિન રહને કા મૌકા ભી મિલ જાતા હૈ.

જિબ્રઈલ પર પહરૈં રેહતે હૈ, આમ લોગ રોઝએ અન્વરકે બાદ મદીના તય્યબા ઔર ઉધરસે દાખિલ નહી હો સકતે, જબ મસ્જિદે નબવી કી અહમતરીન જગહ રિયાઝુલ રસૂલુલ્લાહ ﷺ કે એહતરામો અદબ કા હી જન્ના હૈ, ઈસમૈં નમાઝ પળહને કે લિયે હમા ખયાલ નહી હૈ તો કદમૈન મૈં નમાઝ પળહ વકત ઈઝદહાન(ભીડ) રહતા હૈ, હમ લોગોં કર યેહ લોગ કૌનસી ફઝીલત હાસિલ કરના કો અલ્લાહકે ફઝૂલ ઔર રહમતુલ યાહતે હૈ? મૌજુદા સૂરતે હાલમૈં રોઝએ અન્વર લિલઆલમીન ﷺ કી રહમતસે રિયાઝુલ પર ગુમ્બદે ખઝરાકી તા'મીર, હિકમતે ઈલાહી જન્નામૈં નમાઝ પળહને કા મૌકા મિલા. મા'લૂમ હોતી હૈ, વરના તૌહીદ ખાલિસકે રિયાઝુલ જન્ના કે હદેતૂલ(લંબાઈ કી હદ) મૈં અલમબરદાર રોઝએ અન્વરકી છત પર નમાઝ રોઝએ અન્વરસે મિમ્બરે મસ્જિદે નબવી તક હૈ પળહની ભી એક દીની ખિદમત સમઝતે હૈ. ઔર અર્ઝ(ચોળહાઈ) મૈં રોઝએ અન્વરકી

અસ્લ અન્દરૂની દિવારકે જૂનૂબસે શિમાલ તક. શિમાલ કી સિમ્ત મેં રોઝએ અન્વરકી અસ્લ દિવાર કે બાદ હુજરએ ફાતમા હૈ, ઈસ લિયે તુકોને બળી ઉમ્દા તરીકેસે રિયાઝુલ જન્નાકી હદ બન્દી કી હૈ, તુકો કી તા'મીર કદા કદીમ(પુરાની) મસ્જિદ સુતૂનોં પર મુશ્તમિલ હૈ, તમામ સુતૂન સુર્ખ(લાલ) પથ્થરકે હૈ લેકિન રિયાઝુલ જન્ના કે સુતૂન મુખ્તલિફ હૈં ઓર ઉસમેં નિસ્ફ બુલંદી તક કાલે સંગેમરમરકા ઈસ્તેમાલ કિયા ગયા હૈં, ઈન સુતૂનોં કો બગૌર દેખને સે રિયાઝુલ જન્નાકી હદ મા'લૂમ હોતી હૈ, ઈન સુતૂનોં કા સિલસિલા આગે જાકર રોઝએ અન્વરકી સબ્જ વ સુનહરી જાલયોં મેં મિલ ગયા હૈ ઓર વહીં તક હૈ જહાં તક હુજરએ મુબારકકી અસ્લ દિવાર હૈ, ઈસી કિસ્મકે સુતૂન કદમૈન શરીફૈનકી તરફ સબ્જ જાલિયોં કે દરમિયાન હૈ જો કદમૈન કી તરફસે ભી અસ્લ હુજરએ મુબારક કી હદ મુતય્યન કરતે હૈં, ઈન્હી સુતૂનોં કો દેખ કર એહસાસ હુવા કે કદમૈન મેં નમાઝ પઢને વાલોં કો અગર અદબ મલ્હૂઝ હો તો આગે કી દો—તીન સફો કો છોળ કર નમાઝ પઢની ચાહિયે વર્ના કબ્રશરીફસે આગે બળહ જાઓંગે.

રિયાઝુલ જન્ના કે મુતઅલિલક હદીષ હૈ: "મેરે ઘર ઓર મેરી કબ્રકે દરમિયાન કા હિસ્સા જન્નતકા એક બાગ હૈ"

મસ્જિદકે બાહર ટેકસી વાલે ઝિયારત, ઝિયારત પૂકારતે રેહતે હૈ, યુનાન્થે એક દિન ટેકસી સે હમ લોગ મકામાતે ઝિયારત કી તરફ નિકલે પેહલે ઓહદ પહોંચે સય્યદના હમ્દા રસૂલ (ﷺ) કે

મઝાર મુબારક કી ઝિયારત કી ફાતિહા પઢહા ઓર સય્યદશ શોહદા સય્યદના હમ્દા રસૂલ (ﷺ) કે તુફેલો વસીલે સે દુઆએ કી, વહાં મુશહિદે હમ્દા રસૂલ (ﷺ) તક પહોંચના મુશ્કિન નહીં બલ્કે ઈહાતએ મઝાર કે દરવાઝે તક ભી નહીં જા સકતે હુકૂમતે સઉદીયાને વહાં ભી શર્ક કે અંદેશે સે પહેરે બિઠા રખે હૈ, ઈહાતે કી દિવાર કુછ નીચી હૈ, કરીબ જાને સે હઝરતે હમ્દાકે મઝારકી અલામત નઝર આતી હૈ, કબ્ર તો રહી નહીં. મુશહિદ સય્યદના હમ્દા જબલે ઓહદકે દામન મેં હૈં, ઓહદ પર નઝર પળી તો રસૂલુલ્લાહ (ﷺ) કી હદીષ યાદ આ ગઈ, જો જબલે ઓહદ કે બારે મેં હૈં. "ઓહદ હમસે મુહબ્બત કરતા હૈ ઓર હમ ઉસસે મુહબ્બત કરતે હૈ" ઈસ પહાળકે ભી નસીબ હૈ. જબલે ઓહદ પર દેર તક નઝરે જમાએ બળા રહા, આખેં નમ હોને લગી, અય ઓહદ હમારે આકા (ﷺ) કો તુઝસે મુહબ્બત થી હમ ભી તુઝસે મુહબ્બત કરતે હૈ. રસૂલે અકરમ (ﷺ) અપને મહેબૂબ ચયાકી કબ્રકી ઝિયારત કે લિયે હર હફતા તશરીફ લાતે થે, અહાદીષ મેં ઈસકા ઝિક્ર હૈ, ઈસ લિયે મઝારે હમ્દાકી ઝિયારત બતૌરે ખાસ મસ્નૂન હૈ. ફિર મસ્જિદે કુબા કી ઝિયારત કી ઓર વહાં નવાફિલ પઢી ગઈ, ઈસકે બાદ મસ્જિદે કિબ્લતૈન આએ જહા તહવીલે કિબ્લા હુવા થા, વહાં ભી નવાફિલ પઢી, મસ્જિદે કુબા કી ફઝીલત મસ્જિદે નબવી કે બાદ હૈ, સહીહ મુસ્લિમકી રિવાયત હૈ કે મસ્જિદે કુબા મેં નમાઝ પઢને કા ધવાબ ઉમરે કે ધવાબકે બરાબર હૈ, લેકિન અફસોસ હૈ કે દોનોં મસાજિદ

અસ્લન કહાં પર થી, ઉસકી કોઈ નિશાનદહી નહી કી ગઈ હૈ, ઉસ જગહ પર શાનદાર મસ્જિદ તો બની હુઈ હૈ મગર અહદે રિસાલત કી અસ્લ મસ્જિદે કુબા ઓર મસ્જિદે કિબ્લતૈન કે તઅય્યુન કે લિયે કુછ અલામતે યહાં ભી હોની ચાહિયે થી, લોગ બતાતે હૈ કે અસ્લ કુબા મસ્જિદ મેં દાખિલ હોને પર દાઁ તરફકે સાયબાન ઓર સેહન કે કુછ હિસ્સેમેં થી ઓર મસ્જિદે કિબ્લતૈન કી જગહ મૌજુદા મસ્જિદમેં દરવાઝે કી સિમ્તમેં હૈં બહર હાલ ઈન્હી મકામાત કી ઝિયારત કરકે વાપસ આ ગએ કયૂં કે ઝોહર મસ્જિદે નબ્વી મેં અદા કરની થી.

મદીના મુનવ્વરાકા કબ્રસ્તાન બકીઉલ ગરકદ જો જન્નતુલ બકીસે મશહૂર હૈ, સુબ્હ વ શામ ખુલતા થા ઓર લોગ સલામ વ ફાતેહા કે લિયે જાતે થે, એક દિન હમ લોગ ભી બાદે અસ્ર હાઝિર હુએ, બકી કા હાલ દેખ કર હમ રો પળે, એહલે બૈત, અઝ્વાજે મુતહહરાત ઓર સહાબાએ કિરામ કે કબ્રોં કે નામો નિશાન નહી, રેત ઓર પથ્થરોં કે ટુકળે જાબજા બિખરે હુએ હૈ, લોગ બતાતે હૈ, યહાં પર ફલાં હૈ, યહાં પર ફલાં હૈ. હમારે વાલિદે માજિદ رحمۃ اللہ علیہ તર્ક દોરે હુકૂમતમેં જન્નતુલ બકી કા જો નકશા થા, ઉસકી તસ્વીર લાએ થે, પૂરા કબ્રસ્તાન બળે છોટે ગુમ્બદો ઓર નુમાયા કબ્રોંસે ભરા હૈ, સઉદી હુકૂમત કે નજદી ઓહદેદારોંને સબકો તોળ કર ઝમીન કે બરાબર કર દિયા. જન્નતુલ મોઅલ્લા ઓર જન્નતુલ બકી કે બળે બળે મકાબિર તો ઉન્હોને હુકૂમત હાસિલ હોને કે બાદ હી તોળ દિયે થે, જો બાકી

રેહ ગએ ઉનકો બાદ મેં તોળા. ઓર અબ તો કિસી કી કબ્રકા નિશાન તક બાકી નહી. ઝિયારતે કબ્રકી શરઈ હૈસિયત કે પેશે નઝર કબ્રોકા વુજૂદ ઝરૂરી હૈ, વરના ફિર ઝિયારત કિસ ચીઝ કી કરેંગે?

અમીરૂલ મુઅમેનીન સય્યદના ઉખ્માન رضي الله عنه કા મઝારે મુબારક બકી કે આબિર સિરે પર હૈ, સબસે અલગ હૈ, ઓર એક ઘેરે મેં હૈ, ઈસ લિયે ઉસકો કિસી કદર નુમાયા કર સકતે હૈ, મક્કા મુકર્રમા ઓર મદીના તય્યબા કે દોનોં કબ્રસ્તાનોં કો જિસ તરહ તોળ-ફોળ દિયા ગયા, વોહ બાઈષે હૈરત હૈ, ઈત્ની જસારત કુફરાંરો મુશરકીન ભી નહી કરતે, મસ્લકી દુશ્મની, જબ દુશ્મનીએ જિહાલત કી હદ તક પહોંચ જાતી હૈ તો ઉસકે નતાઈજ યેહી હોતે હૈ. જન્નતુલ કબીઅ મેં જદીદ ઈઝાફા ભી હુવા હૈ, યેહ મઝાર ઉખ્માન رضي الله عنه કે બાદ સે શુરૂ હોતા હૈ ઓર બહૂત દૂર તક હૈ, અબ લોગ ઈસી હિસ્સે મેં દફન કિયે જાતે હૈ. કબ્રસ્તાનમેં સરકારી નિગરા કળી નઝર રખતે હૈ તાકે કોઈ શિર્ક ન કર બૈઠે, દાગદાર પેશાની ઓર લમ્બી દાળ્હી વાલે મોલ્વી સાહેબાન, ઘુમ ઘુમ કર વા'ઝ ફરમાતે હૈ, ઉનકે મવાઈઝે હસ્ના કા બુન્યાદી હિસ્સા યેહ હોતા હૈ કે યહાં સિર્ફ મૌત કો યાદ કરના ચાહીયે. કબ્રસ્તાન સિર્ફ ઓર સિર્ફ મૌત યાદ આને કી જગહ હૈ વગૈરા વગૈરા.

જન્નતુલ બકીઅ વાકેહ જન્નતકા ટુકડા હૈ, ખાનદાને રિસાતલ કે દો તિહાઈ અફરાદ યહાં આરામ ફરમાતે હૈ. ગ્યારહ ઉમ્મહાતુલ મુઅમેનીન યહાં મદફૂન હૈ, ઉનકે અલાવહ એહલે બૈત, જલીલુલ કદ્ર અસ્હાબે

રસૂલ, ખલિફાએ પાલિષ, અજિલ્લએ તાબેઈન, મુહદ્દેષીન, બેશુમાર ઉલમાઅ વ સાલેહીન આસુદાએ ખાક હૈ મગર અફસોસ યેહ અઝીમ મકામ ખુલી ઈહાનત કા શિકાર હૈ, વહાં કા મન્ઝર દેખ કર દિલ બૈઠને લગતા હૈ. શૌરશ કાશ્મીરીને હમ સબકે જઝબાત કી ઈન અલ્ફાઝ મૈં અકાસી કી હૈ "મૈં અરબી સે વાકિફ હોતા તો કોહે સફા ઔર જબલે ઓહદ પર ખળે હોકર પુકારતા, અય મુહમ્મદકે હમવતનો તુમને જન્નતુલ બકી મૈં હલ ફિરવાકર હમારે દિલકે શીશે તોળ દિયે હૈ ઔર અબ ઉનમૈં કોઈ સદા બાકી નહી રહ ગઈ હૈ.

કારેઈન, દયારે હબીબ કા ઝિક ખતમ નહી હો સકતા, હબીબ ઔર દયારે હબીબ કા ઝિક ઐસા હી હૈ સમન્દરૌં રોશનાઈ ઓર પેળ કલમ બન જાએ તો ભી મુશ્કિન નહી હો સકતા, ઈસ બેમાયાને અપની રૂદાદ સફર સુનાને મૈં આપકા બહૂત વકત લિયા. યેહ કોઈ બાકાયદા સફરનામા ન થા જો ઈલ્મ વ અદબ મૈં કીસી ઈઝાફે કા બાઈષ હોતા, યેહ એક દિવાને કે જઝબાતો એહસાસાત થે, યેહ એક બેમાયાએ ઈલ્મ વ અમલ કે કજમુજ બયાની થી, દિલ નાદા કા અસરાર બલ્કે ઝિદ થી કે જો દેખા હૈ સુનાદે, જો મેહસૂસ કિયા હૈ વોહ બતા દે, જો કુછ ગઝરી હૈ ઉસ ટુટે હુએ દિલ પર વોહ દિખા દે, અકલ ને કહા "એહલે ઈલ્મ વ દાનિશ" રૂદાદ સફર કો ઈલ્મ વ અદબ કી કસૌટી પર રખેગે, મઅ'યારી ન પાએગે તો હસેંગે, "ફરઝાને" ઉસ દિવાનગી કા ઈસ્તેહાઝા કરેગે, મુખાલિફ જુમ્લે કસેંગે, યેહ તુ

કયા કરને જા રહા હૈ? અચ્છા હૈ કે ચુપ બૈઠ જા. દિલે નાદાં ને કહા "પરવાહ કિસે હૈ ન સતાઈશ કી તમન્ના હૈ ન સિલે કી ફિક, એક બેનામો નિશાં લોગૌં કે મદ્દો કદહ દોનો સે બેનિયાઝ હોતા હૈ".

મક્કા મુઅઝ્ઝમા ઔર મદીના મુનવ્વરાકે દૌરાને કિયામ મૈં કઈ હઝરાતને ઈસ બેમાયા પર બળી મુહબ્બત વ ઈનાયત કી નઝર રખ્ખી ઔર હુસ્ને સુલૂક કિયા, ખાકસાર ઉન તમામ હઝરાત કા મશ્કૂરો મમ્નૂન હૈ, અલ્લાહ તઆલા ઉનકો દુન્યા વ આખેરતમૈં બેહતરીન જઝા અતા ફરમાએ.

મદીના મુનવ્વરાકા કયામ શોલએ મુસ્ત'જલ પાખિત હુવા.

વાપસી કે દિન મસ્જિદે નબવી મૈં ઝોહર પળહ કર ઔર સરકારે કાયનાત  કો નઝરાનએ સલામ પેશ કરકે કયામગાહ આએ તો ફિર ઈશા તક હાઝરી નસીબ નહી હુઈ, મુઅલ્લિમ કે આદમી સર પર સવાર થે કે સામાન ઉઠાવ ઔર બસમૈં બૈઠ જાવ, બસમૈં બૈઠને કે સિવા ચારા ન થા, દો ઘંટે તક તમામ મુસાફિરૌં કો બસમૈં બિઠા રખ્ખા, ઉસકે બાદ બસ રવાના હુઈ, દિલ ભરા આ રહા થા, નમાઝે ઝોહર કે વકત હાઝરી મૈં યેહ ખયાલ ન થા કે યેહ આખરી હાઝરી ઔર આખરી ઝિયારત હૈ, મુઅલ્લિમ કે આદમીયૌંનેવ ફિર જાને ન દિયા, સલામે રૂખ્સતકી નૌબત હી નહી આઈ, બસ ચલ રહી થી ઔર નિગાહૈ ખિળકી સે બાહિર થી, વકફે વકફે સે ગુમ્બાદે ખઝરા કી (અનુ સંધાન પેજ નં. ૩૮ પર)

તાલિબે ઈલ્મ કે ફઝાઈલ વ સિફાત

મુહમ્મદ અકરમ હશમતી

આજ હર શખ્સ કિસી ન કિસી કે માતહત હૈ ઓર ઉસકે અદબ મેં હમાતન મશરૂફ રેહતા હૈ મધલન ગુલામ અપને આકા કા અદબ કરતે હૈ, નૌકર અપને માલિક કા અદબ કરતે હૈ. દૂર ન જાએ અગર મેરે સરકાર પર જાન નિઠાવર કરને વાલે સહાબાએ કિરામ કી ઝિન્દગી કો મુલાહઝા કરે તો આપકે ફહમો ઈદરાક મેં યેહ બાત આએગી કે સહાબા મેરે સરકારકા કિત્ના અદબ કરતે થે. નીઝ સખ્ત કલામી, દુરસ્ત મિઝાઝી, તૂલ બયાની, બદકલામી વ બેઅદબી ઈન તમામ બાતોસે પરહેઝ કરતે, આપ તશરીફ લાતે તો સહાબા બળે હો જાતે, જબ બાત કરતે તો આવાઝ બુલન્દ ન કરતે, ઈઝ્ઝત કરતે, ત'અઝીમ વ તૌકીર કરતે, જબ કહી જાતે તો સરકાર આગે ઓર સહાબા પીછે હોતે, જો હુકમ ફરમાતે સહાબા ઉસકી ત'અમીલ કરતે ગોયા કે એક ઈશારએ અબરૂ પર તમ મન ધન કો કુરબાન કરને કે લિયે તય્યાર રહતે કયૂં કે સરકાર ઉનકે મુરબ્બએ રૂહ થે, હાદી વ રેહનુમા થે, ઈમામ થે, કાઈદ થે, રહીમો કરીમ થે, ઉસ્તાઝ થે ઓર સબસે બળહ કર અલ્લાહકે પૈગમ્બર ઓર નબી થે.

સરકારે દોઆલમ જબ ઈસ દુન્યામેં તશરીફ લાએ હર તરફ તારીકી વ જહાલત થી. તારીકી કો અપને નૂરસે મુનવ્વર કર દિયા, જહાલત કો ઈલ્મકી રોશની સે બદલ દિયા.

આપને સહાબાએ કિરામકો ઈલ્મે દીન સિખાયા, સહાબાને ઉસે સિખનેમેં બળહ ચળહ કર હિસ્સા લિયા, અપને કુલૂબો ઈઝહાન કો રોશન કિયા. વહી ઈલ્મ મુસ્તફા સીના બસીના મુન્તકિલ હોતા ચલા આ રહા હૈ ઓર યેહ સિલસિલા ઈન્તકાલે કિયામત તક જારી વ સારી રહેગા. તો જિસ તરીકે સે સહાબાએ કિરામને આદાબે મુસ્તફવી કા ખયાલ કરતે હુએ ઈલ્મે દીન હાસિલ કિયા ઈસી તરીકે સે આજ હર દીની વ દુન્યવી તાલીમ હાસિલ કરને વાલે તાલિબે ઈલ્મ પર યેહ ઝરૂરી હૈ કે અસાતઝા કે આદાબ કા ખયાલ કરતે હુએ ઈલ્મે દીન હાસિલ કરે. ઈસી સિલસિલે મેં મુનદરજાએ ઝૈલ બુન્યાદી ત'અલીમાત કી ઈસ્લામ હમે તલ્કીન વ તરગીબ કરતા હૈ.

(૧) ઈખ્લાસ નિય્યત: સબસે પેહલે એક તાલિબે ઈલ્મકો યેહ બાત મલ્હૂઝે નઝર રખના હોગા કે ઉસકી કોઈ ફાસિક નિય્યત ઓર દુન્યવી ગર્ઝ ન હો. નીઝ ઉસે હલાલ વ હરામ મેં ઈમ્યાઝે હક વ બાતિલ મેં ફર્ક કરને કા મુકમ્મલ તરીકા જા જાએ ઓર સાહિબે ઈલ્મકી ઈઝ્ઝત વ તૌકીર કરે. મ'આસી સે ઈજતનાબ, દીને મતીન કી ખિદમત, ઈશાઅતે ઈસ્લામકો અપને ઝિમ્મેદારી સમઝે. ખુદા તલ્બી હો ન કે દુન્યા તલ્બી. અલ્હાસિલ અલ્લાહ વ રસૂલકી રઝા વ ખુશનૂદી મકસૂદ હો. સરકારે દોઆલમ

ઈશાદ ફરમાતે હૈ: હઝરતે અબુ હુરયરહ સે મરવી હૈ કે રસૂલલ્લાહ ﷺ ને ઈશાદ ફરમાયા જો શખ્સ ઈલ્મ ખાલિસન અલ્લાહકે લિયે નહી બલ્કે દુન્યવી મકાસિદ કે લિયે હાસિલ કરે તો કિયામત કે દિન વોહ જન્નતકી ખૂશબૂ હરગીઝ નહી પાએગા. (ઈબ્ને માજા)

મઝીદ બરઆં યેહ કે અગર અલ્લાહને ઈલ્મકી દૌલત કે સાથ ઝહાનત ફતાનત સે ભી નવાઝા હૈ તો ઉસ પર અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરે, ફખ્ર વ મુબાહાતસે ગુરેઝ કરે ઓર અપને સે છોટે(યા બળે) આલીમે દીનકો કમતર વ હકીર ન ગુમાન કરે ઈસ લિયે કે સરકારે દોઆલમ ﷺ ને ઈશાદ ફરમાયા જો જોહલા લળને યા આલીમ પર ફખ્ર કરને યા લોગોં કો અપની તરફ મુતવજજા કરને કી ગર્જસે ઈલ્મ હાસિલ કરે વો જહન્નમી હૈ.

અલ્લાહને અગર ઈલ્મ જૈસી લાઝવાલ નેઅમત સે નવાઝા હૈ તો ગોયા વોહ આપસે ભલાઈ કરને કા ઈરાદા ફરમાતા હૈ હદીષેપાક મેં આતા હૈ કે "અલ્લાહ તઆલા જિસસે ભલાઈ કા ઈરાદા ફરમાતા હૈ ઉસે દીનકા ફકીહ બના દેતા હૈ. એક તાલિબે ઈલ્મ પર યેહ ભી ઝરૂરી હૈ કે ઈલ્મ કી ઝિયાદતી ઓર ઉસકે મહફૂઝ રહને ઓર ઉસસે ભરપુર ફાયદા ઉઠાને કે લિયે વૈસે હી દુઆ કરે જૈસે સરકાર ﷺ દુઆ ફરમાતે થે. "અબુ હુરયરહ ફરમાતે હૈ કે રસૂલલ્લાહ ﷺ યેહ દુઆ ફરમાયા કરતે થે કે અય અલ્લાહ જો તુને મુઝે ઈલ્મ દિયા હૈ ઉસસે નફા દે ઓર મુઝે વોહ ઈલ્મ દે જો નફા પહોંચાએ ઓર મેરે

ઈલ્મકો બળહા ઓર હર હાલમેં ખુદાહી કી ત'અરીફ હૈ.(ઈબ્ને માજા)

(૨) તાલિબે ઈલ્મ કો ચાહિયે કે અપને નફસકો બુરી સિફાત ઓર નાપસંદીદા બાતોંસે પાક કરે મધલન ગાલી ગલોચ, ફહશ બાતેં, નાઝેબા હરકતેં, ઈઝાએ મોમિન નીઝ ઈદારે યા કમરે મેં રેહને વાલે હર તાલિબે ઈલ્મસે મુહબ્બત વ ઉલ્ફત કે સાથ રહે ઝગળા ફસાદ બિલકુલ ન કરે. અગર સાથિયોસે કોઈ ખતા વાકેઅ હો જાએ તો અફવ વ દરગુઝર સે કામ લે ઓર ગરીબ સાથી કી મદદ વ ખૈરખવાહી કરતા રહે બિલખુસૂસ અપને ઝાહિર વ બાતિન કો સાફ વ યકસાં રખે. ઈમામ ગિઝાલી અહયાઉલ ઉલૂમ મેં ઈશાદ ફરમાતે હૈ કે જિસ તરીકે સે નમાઝ જો કે ઝાહિરી અ'અઝા કી ઈબાદત હૈ બગૈર તહારત કે દુરૂસ્ત નહી હોતી ઈસી તરહ ઈલ્મ જો બાતીની ઈબાદત હૈ બગૈર બાતીની તહારત કે હાસિલ નહી હોતી નીઝ ઈમામે શા'મી અલયહિર્રહમા ઈશાદ ફરમાતે હૈ કે ઈલ્મ હાસિલ કરતે વકત રોયા કરો કયૂં કે તુમ ફકત ઈલ્મ હાસિલ નહી કર રહે હો બલ્કે અપને ઉપર હુજૂજતે ઈલાહી કો અચ્છી તરહ કાઈમ કર રહે હો.

(૩) તાલિબે ઈલ્મ અપને લિયે અકલે હલાલ કો લાઝિમ કરે નીઝ ખાને પીનેમેં એહતિયાત બરતે ઈત્ના ઝિયાદા ન ખાલે કે અસ્બાક વ કુતુબ બૈની મેં મશક્કત હો. મુફ્સેરીન કુર્આન કી એક આયત કે તહત એક લતીફ નુકતા બયાન કરતે હૈ કે અફલે તય્યબકો ઈસી લિયે મુકદ્દમ કિયા કે અમલે સાલેહ કરને મેં ઉસે બળા

દખલ હે. નબિયે કરીમ ﷺ યેહ દુઆ ફરમાતે હમ અપને ઈલ્મ પર સખ્તી સે અમલ કરેંગે. થે: "અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અસ્ અલુક રિઝકન તય્યેબવં વ ઈલ્મન નાફિઆ' વ અમલન મુતકબિલન" મ'અલૂમ હુવા કે અક્લે હલાલ કે બગૈર ઈલ્મે નાફિઅ ઓર અમલે સાલેહ કા હુસૂલ હરગિઝ નહીં હો સકતા, આજ કલ બઅઝ તલ્બા દૂસરોં કી ચીઝોં બિલા ઈજાઝત માલે ગનીમત સમઝ કર ખા લેતે હૈં મદરસા કી ચીઝોં કો અપની મીરાષ સમઝતે હૈં અગર તકવા વ પરહેઝગારી કી ઝિન્દગી ગુઝારેં તો દુન્યાકી ને'અમતેં ખૂદબખૂદ ઉનકે કદમોં મેં આએં.

(૪) એક તાલિબે ઈલ્મકો અપને ઈલ્મ પર અમલ કરના નિહાયત ઝરૂરી હૈ, અગર તાલિબે ઈલ્મ મસાઈલ જાનને કે બ'અદ ભી હલાલ વ હરામ મેં ફર્ક ઓર હક વ બાતિનમેં ઈમ્તિયાઝ ન કર સકે તો ઉસસે બળા બેઈલ્મ વ અમલ કૌન હો સકતા હૈ. અગર ઈતાઅતે ખુદા વ રસૂલ વ ખૌફે ખુદા વ રસૂલ દિલ કે અન્દર ન હો તો યેહ હુસૂલે ઈલ્મ કયા માના રખતા હૈ? હઝરતે શૈખ સ'અદી ફરમાતે હૈ: "ઈલ્મ કિન્નાહી હાસિલ કર લિયા જાએ અગર અમલ નહી તો બેવકૂફી હૈ" નીઝ તાલિબે ઈલ્મ સભી ઉલૂમ પર મહારતે તામ કયૂં ન રખલે તો ઉસકી મિષાલ એસી હૈ કે "ચિરાગ તલે અન્ધેરા" દૂસરી જગહ સ'અદી સાહબ ફરમાતે હૈ જિસ તરહ ચિરાગ જલાએ બગૈર રોશની નહી મિલતી ઉસી તરહ ઈલ્મ બગૈર અમલ કે ફાયદા નહી દેતા, લિહાઝા હર તાલિબે ઈલ્મ કો યેહ અહદ કર લેના ચાહિયે કે

(૫) તાલિબે ઈલ્મ કો ચાહિયે કે અસાતઝા કા અદબ વ એહતરામ અપને ઉપર લાઝિમ સમઝ લે જબ ઉસ્તાઝ દર્સ દે ઓર અસ્બાક પળહાએ તો ઉનકી ગુફતગુ કો તવજજોહ સે સુને ઓર કોઈ બાત સમઝ મેં ન આએ તો અદબ સે પુછ લે, જબ ઉસ્તાઝ કોઈ નુકતા બતાએ તો હાલ યેહ હૈ કે વોહ નુકતા તાલિબે ઈલ્મ કો પેહલે સે મઅલૂમ થા તબ ભી યેહ ઝાહિર ન કરે કે યેહ તો મુઝે મઅલૂમ થા. બલ્કે ખન્દા પેશાની સે સમા'ત કરે, ઉસ્તાદ કો કીસી ભી હાલત મેં બુરા ન કહે વર્ના તુલ્બા ભી બુરા કહેંગે. ઉનકી શાન મેં અગર કોઈ ગુસ્તાખી હો જાએ તો ફૈરન આજિઝી કે સાથ માફી માંગ લે, નીઝ તલ્બા ઉસ્તાઝકા નામ લેકર ન પુકારે બલ્કે અદબ વ એહતરામ મેં ઢલે હુએ કલ્માત સે યાદ કરે, આંખ સે આંખ મિલાકર ગુફતગુ ન કરે હમેશા ઉનકે બળકપન કા લિહાઝા રખે ઉસ્તાઝ પર નઝર પળતે હી હાથ બાંધ કર બળે હો જાએ. ઉન પર ખર્ચ કરને કો સઆદતમંદી તસવ્વુર કરે ઓર જબ ઉનસે ગુફતગુ કરે તો ધીમી ઓર આહિસ્તગી કે સાથ, યેહ બાત ઝહન નશીન કર લેના ચાહિયે કે જિસ તરહ વાલિદૈન કી ઈઝ્ઝત કરના લાઝિમ વ ઝરૂરી હૈ ઈસી તરહ અસાતઝા કા ભી અદબ વ એહતરામ ઝરૂરી હૈ વાલિદૈન જિસ્માની એતબારસે માં-બાપ હૈ ઉસ્તાઝ રૂહાની એતબારસે વાલિદ કા દરજા રખતા હૈ. અલહાસિલ બગૈર અદબ યેહ હરગિઝ ઈલ્મ હાસિલ નહી કર સકતા અગર હાસિલ કર ભી લે તો વોહ નૂરે ઈલ્મસે કતઈ મેહરૂમ હો

જાએગા. અલ્લાહ અસાતજાએ કિરામકા એહતરામ કરને કી તૌફિક અતા ફરમાએ.

(૬) એક તાલિબે ઈલ્મ પર યેહ બાત ભી ઝરૂરી હૈ કે હુસૂલે ઈલ્મ કે લિયે સખ્ત મહેનત કરે. તાસાહિલી સે કામ ન લે ઔર ગફલત કો કરીબ આને ન દે, ફૂઝૂલ વ લગ્વ બાતોં મેં અપને વકત કો ઝાઈલ કરને સે ગુરેઝ કરે. રસૂલલ્લાહ ﷺ ને ઈર્શાદ ફરમાયા: "જિસને કૌશિશ કી વોહ મકસદ કો હાસિલ કર લિયા" ઈસ લિયે ખૂબ મહેનત કરે અસ્બાક કા કીસી દિન નાગા ન કરે ઈસસે બેબરકતી હોતી હૈ. બસાઅવકાત ઈસ નાકદ્રી કી વજહસે ઈન્સાન નૂરે ઈલ્મસે મેહરૂમ હો જાતા હૈ. પળહે હુએ અસ્બાક દોહરાતે વકત તકરાર કરના અપને ઉપર લાઝિમ સમઝે ઈસ લિયે કે બગૈર તકરાર કે પળહાને કી સલાહિયત બેદાર નહી હો સકતી. સલ્ફે સાલેહિન સે યેહ બાત મન્કૂલ હૈ કે હર ચીઝ કા એક દરવાઝા હૈ ઔર ઈલ્મકા દરવાઝા તકરાર હૈ" નીઝ ઈલ્મ તકરાર હી કે ઝરીયે બળહતા હૈ. યેહ ચન્દ બાતે ખુસૂસન કારેઈન તલ્બાકે નઝર હૈ અગર મઝૂકુરા બાતોં પર અમલ કરને કી કૌશિશ કી ગઈ તો મદારિસ કે ફારેગીન બાઅમલ વ બાઅદબ બન કર દીનકે સચ્ચે ખાદિમ કી હેષિયત સે કૌમ કે સામને પૈશ હોંગે ઔર દીને મતીન કી કમાહક્કહુ ખિદમત કરેંગે. અલ્લાહ તઆલા હમે અસાતજા કા ફરમાબરદાર બનાએ. આમીન આખિર મેં ઈસ શે'ર કો કેહને મેં હક બજાનિબ હોકે

"સબક પળહ ફિર સદાકતકા અમાનતકા દયાનતકા લિયા જાએગા તુઝસે કામ દુન્યાકી ઈમામતકા"

(અનુ સંધાન પેજ નં. ૩૩ થી ચાલુ)

હુકૂક કો અદા કરને કા હુકૂમ દિયા.

અપની ઉમ્મતકે ભાઈયોં કે સાથ નેકી, હમદદી, પ્યાર વ મુહબ્બત, ભાઈચારગી ઉસકે હુકૂક કો પૂરા કરને કા પાકીઝા દર્સ દેતે હુએ ફરમાયા: "એક મુસલ્માન દૂસરે મુસલ્માન કા ભાઈ હૈ ન વોહ ઉસ પર ઝુલ્મ કરતા હૈ ઔર ન ઉસે કકક

મદદગાર છોળતા હૈ, જો શખ્સ કિસી મુસલ્માનકે દુન્યવી તકલીફ કો દૂર કરેગા, અલ્લાહ કિયામત કે દિન ઉસકી મુશ્કિલાત મેં સે કોઈ મુશ્કિલ દૂર ફરમા દેગા, જો શખ્સ દુન્યામેં કિસી તન્ગદસ્ત કે લિયે આસાની પૈદા કરેગા અલ્લાહ તઆલા દુન્યા વ આખેરતમેં ઉસકે લિયે આસાની પૈદા ફરમાએગા એક ઔર મકામ પર નબિય્હે કરીમ ﷺ ને ફરમાયા "મુસલ્માન મુસલ્માનકા ભાઈ હૈ વોહ ન ઉસસે બયાનત કરતા હૈ, ઔર ન ઉસસે ઝૂટ બોલતા હૈ ઔર ન ઉસે ઝલીલ કરતા હૈ."

આજ હર ભાઈ અપને ભાઈ કે ખૂન કા પ્યાસા હૈ, ઔર એક દૂસરે કો ઝલીલ વ રૂસ્વા કરને કે ચક્કર મેં હૈ. બાતબાત મેં લળાઈ, ઝગળા, ગાલીગલોચ, ભાઈકા હક મારના, દૂસરો પર ઝુલ્મ વ ઝિયાદતી કરના એક આમ આદત બન ચુકી હૈ. એસી સૂરત મેં અગર ભાઈયોં કો મુશ્કિલાત ઔર ઉલ્જનોં સે કોઈ નિકાલ સકતા તો સિર્ફ ઔર સિર્ફ હુઝૂર ﷺ કી સીરતે તથ્થબા ઔર પાકીઝા ત'અલીમાત હૈ.

અલ્લાહ હમ સબકો સીરતે રસૂલ પર અમલ કરને કી તૌફિક અતા ફરમાએ. આમીન

મૌલાના ઈકરામ અશરફ મિસ્બાહી

કુર્આને મુકદ્દસમેં રબને અપને મહબૂબ કી શાનમેં ફરમાયા "બેશક તુમહે રસૂલલ્લાહ ﷺ કી પૈરવી બેહતર" યઅની એક મોમિનકે લિયે રસૂલેપાક કી ઝિન્દગી ઔર આપકી સીરતે તય્યબા હી બેહતરીન નમૂના હૈ હર મુસલ્માનકો યાહિયે કે હુઝૂર ﷺ કે ઉસ્વએ હસના કો અપનાકર અપની દુન્યા વ આખેરત કો બનાલે.

પૈગમ્બર કે ખિલાફ જો શખ્સ ભી રાસ્તા ઈખ્તયાર કરેગા હરગિઝ મંઝિલે મકસૂદ તક નહી પહોંચ સકેગા

મોમિન કી મેઅરાજ યહી હૈ કે વોહ અપની ઝિન્દગી કો રસૂલે પાક કી ઉસ્વએ હસનાકે સાન્થે મેં ઢાલ લે. આજ સીરતે રસૂલ કે અખ્લાકી પહલૂઓં કો આમ કરને કી ઝરૂરત હૈ, રસૂલ કી અદાઓં કો દિલ મેં બસાને ઔર અમલ મેં લાને કી ઝરૂરત હૈ સીરતે રસૂલ ﷺ કો આમ કરનેહી સે હમારી નઈ નરલોં મેં સુધાર આએગા આજ ઝરૂરત ઈસ બાત કી હૈ કે નૌજવાન તબ્કા કે સામને સીરતે રસૂલ ﷺ કી તસ્વીરેં પેશ કી જાએ.

આજ હાલાત બહોત નાઝુક હો ચુકે હૈ, આજ હક વ બાતિલકા અન્દાઝા કરના બહોત મુશ્કિલ હો ગયા હૈ. એસે ખરાબ હાલાત વ માહોલ મેં અગર હમ હુઝૂર ﷺ કે દામને અકદસ સે વાબસ્તા હો જાએ ઔર તમામ

ઈન્સાન કી અઝમત ઔર ઉસકે કમાલ વ બુઝુર્ગી કો સીરતે નબ્વી કે તરાઝૂ પર રબે તો હમ પર હક વ બાતિલ કા ફર્ક વાઝેઅ હો જાએગા ઔર હમ શૈતાન કે મકરો ફરેબ સે મહફૂઝ હો જાએંગે.

આજ ઝરૂરત હૈ કે ઉમ્મતે મુસ્લેમા અપને રસૂલ ﷺ કી તરફ ઈખ્લાસ કે સાથ પલટે અપને પૈગમ્બરકી હયાતે મુબારકા કા મુતાલઆ કરેં કે કિન હાલાત મેં હમારે નબી ﷺ ને કિસ તરહ કે ફૈસલેં લિયે હૈં ઉસકો ગેહરાઈસે સમઝે ઈસસે બસીરત હાસિલ કરે, અપને હાલાત કા જાઈઝા લે ઔર હમે અપની ઝિન્દગી કે જિસ મોળ પર અન્વેરા નઝર આએ હમ અપને ઝિન્દગીકે ઉસ અન્વેરેપનકો મિટાને કે લિયે સીરતે રસૂલ ﷺ કા મુતાલઆ કરેં ઔર સીરતે નબ્વી કી રોશનીમેં અપને અન્વેરેકો ઉજાલે મેં બદલ દે, સીરતે રસૂલ ﷺ કા હર પેહલુ હમારે લિયે ઉસ્વએ હસના ઔર નમૂનએ અમલ હૈ, એસા નહી કે એક પેહલુ તો હમારે કાબિલે અમલ ઔર નમૂનએ હયાત હો ઔર દૂસરા પેહલુ લાઈકે અમલ ન હો એસા નહી હૈ, રબને ફરમાયા: "તુમહારે લિયે રસૂલકી ઝિન્દગી બેહતરીન નમૂના હૈ" સીરતે રસૂલ ﷺ કે ચન્દ અખ્લાકી પેહલુ કા દર્જે ઝૈલ હૈ સતૂર(લાઈન) મેં મુતાલઆ કરેં ઔર અપની ઝિન્દગીમેં સુધાર લાએ.

બિમારોં કી ઈયાદતઃ મરીઝોં કી ઈયાદત કરના હુઝૂર ﷺ કી સુન્નત હૈ, હદીષ શરીફ મેં ઉસકી બહોત ફઝલિત આઈ હૈ, જો મરીઝ કી ઈયાદત કે લિયે જાતા હૈ ઓર જબ તક ઉસકે પાસ બૈઠા રહતા હૈ વોહ રબકી રેહમત કે સાથે મેં હોતા હૈ.

બુખારી શરીફ કી હદીષ હૈ કે સરવરે કાયનાત ﷺ એક યહૂદી ગુલામ કી ઈયાદત કે લિયે તશરીફ લે ગએ.

યેહ હદીષ હમોં યેહ દર્સ દેતી હૈ કે હમે ભી ઉન લોગોં કી ઈયાદત કરને(મરીઝ કી બખર લેને) મેં ઝિઝક મેહસૂસ ન કરે જિન્હે આજ સમાજ કા નિયલા તબકા શુમાર ક્રિયા જાતા હૈ. હમ સબકે લિયે ઝરૂરી હૈ કે હમે સરકાર કે ઈસ અમલકો અપનાને કી કૌશિશ કરે ઓર કમઝોરોં, ગરીબોં હર એક કી ઈયાદત કરે.

ઈફાએ અહદઃ આજકલ વા'દા ખિલાફી મુસલ્માન કે દરમિયાન આમ હો ગઈ હૈ ઈન્સાન કો ચાહિયે કે અલ્લાહસે સચ્ચી તૌબા કરે ઓર વા'દા(ગુજરાતી-વાયદો) ખિલાફીસે બાઝ આ જાએ કે કિસી ભી કૌમ કી અઝમત વ સરબુલન્દી ઈસી મેં હૈ કે વોહ વા'દા ખિલાફી ન કરે કુઆને પાકમે વા'દે કી પાબન્દી પર બહોત તાકીદ કી ગઈ હૈ.

રબને ફરમાયા અય ઈમાનવાલોં "અપના વા'દા પુરા કરો કે અલ્લાહ વા'દા પુરા કરને વાલોં કો બેહતરીન બદલા દેતા હૈ"

વા'દા પુરા કરના કિસ કદર અહમ

હૈ ઈસકા અન્દાઝા આકાએ કરીમ ﷺ કે ઈસ બયાનસે બખૂબી લગાયા જા સકતા હૈ કે સરકાર ﷺ ને ફરમાયા "જો વા'દા પુરા નહી કરતા વોહ પુરા દીનદાર નહી"

વા'દા પુરા કરને મેં નિયતકા બળા દખલ હૈ અગર કિસી કી નિયત યેહ હો કે વોહ વા'દા પૂરા કરેગા ઓર અગર કિસી વજહસે પૂરા ન કર સકે તો ગુન્હગાર ન હોગા. હઝરતે ઝૈદ બિન અરકમ ફરમાતે હૈ જિસ વકત કોઈ અપને ભાઈ કે સાથ વા'દા કરે ઓર ઉસકી નિયત ઉસકો પુરા કરને કી હો ઓર વોહ કિસી વજહ સે ઉસે પૂરા ન કર સકા તો ઉસ પર કોઈ ગુનાહ નહી.

એ'લાને નબુવ્વતસે પેહલે ઈફાએ અહદ કા એક વાકિઆ હમ સબ કે દર્સે ઈબ્રત હૈ કે હુઝૂર ﷺ ને હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબુલ હમ્સા સે સૌદા ક્રિયા કુછ રકમ અબ્દુલ્લાહ બિન અબુલ હમ્સા કે ઝિમ્મે બાકી રહ ગઈ, ઉન્હોં ને સરકારસે વા'દા ક્રિયા કે અભી લા કરકે દેતા હું. આપ ﷺ યહી મેરા ઈન્તઝાર કરે, હઝરત અબ્દુલ્લાહ ગએ ઓર વાપસ આના ભુલ ગએ, તીન દિન કે બાદ જબ ઉન્હે અપના વા'દા યાદ આયા તો વોહ વાપસ લૌટે તો ઉન્હોને સરકાર કો ઉસી જગહ પાયા જહાં પર ઉસને આપસે વા'દા ક્રિયા થા.

હુઝૂર ﷺ કે ઈસ અમલ સે બિલકુલ વાઝેઅ હો ગયા કે વા'દા હર સૂરત મેં પૂરા કરના ચાહિયે. ઈન્સાન જબ વા'દા કરે તો ઉસે હર હાલ મેં પૂરા કરે, અગર પૂરા નહી કરેગા તો ઉસકા અન્જામ બુરા હોગા.

હુસ્ને ઝન: આજ એક દૂસરે કે તઅલ્લુક સે દબગુમાની કી વજહ સે હમારે દરમિયાન બહોત સારે ઈખ્તેલાફાત પૈદા હો રહે હૈં, બદગુમાની એક ગીનોના ફૈલ હૈં કે બદગુમાની ઈન્સાનકો યહાં તક પહોંચા દેતી હૈં કે બદગુમાની કી વજહ સે એક ઈન્સાન દુસરે કે રિશ્તેદારોં ઓર ઉનકે ચાહને વાલોં સે ભી નફરત કરને લગતા હૈં. હાલાંકે હોના તો યેહ ચાહિયે કે અગર હમ કીસી કે તઅલ્લુક સે કુછ સુને યા કોઈ કાબિલે એ'તરાઝ કામ કરતે હુએ કિસી કો દેખે તો ઉસકી ઈસ બદગુમાની મેં મુબ્તલા હુએ બગૈર ઉસે મુલાકાત કરે ઓર ઉસસે ખુદ હી પુછ લે, સિફ સુની હુઈ બાતોં પર કાન ન લગાઓં બદગુમાની સે બચને કી તઅલીમ દેતે હુએ મુઅલ્લિમે કાયનાત  ને ફરમાયા "બદગુમાની સે બચો કયૂં કે ગુમાન કરના સબસે બળી ખોટી બાત હૈં ઓર તજસ્સુસ ન કરો" અયની મુસલ્માનોં કે ઝાહિરી હાલાત પર હુકમ લગાઓ ઉસકે ઐબોં કો તલાશ ન કરો, જિસકો અલ્લાહ તઆલા ને છુપા રખા હૈં.

શૈતાન આદમી કે દિલ મેં બદગુમાની ડાલતા હૈં તો મુસલ્માનકો ચાહિયે કે વોહ શૈતાનકી તસ્દીક ન કરે, શૈતાન કી બાતોં મેં ધ્યાન ન દે. બલ્કે લોગોં કે બારે મેં એસાહી ગુમાન રખે જેસા કે ઉસકે ઝાહિર સે મ'અલૂમ હોતા હૈં. નબિયે કરીમ  ને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાને મુસલ્માન પર મુસલ્માનકે ખૂનકો, ઉસકે માલકો ઓર ઉસકે મુતઅલ્લિક બદગુમાની કો હરામ કર દિયા.

ઝુલ્મો ઝિયાદતી: દુસરો પર ઝુલ્મો સિતમ

કરના ગુનાહે કબીરા હૈં, આજ લોગ બળી બેબાકી સે ઝુલ્મ કરને પર લગે હુએ હૈં ઓર યેહ કેહતે હૈં કે ફલા મુઝ પર ઝુલ્મ કર રહા હૈં તો મેં કયૂં ન ઉસ પર ઝુલ્મ કરૂ? જબ કે હુઝૂર  હર તરહ કે ઝુલ્મો ઝિયાદતી સે મના ફરમાયા, જેસાકે એક હદીષ મેં હુઝૂર  ને ફરમાયા "અગર લોગ હર બુરા સુલૂક કરે તો તુમ ઉન પર ઝુલ્મ ન કરો"

ઈસ હદીષ મેં અલ્લાહકે રસૂલ  હમે ઝુલ્મસે રોક દિયા કે અગરયે લોગ તુમ પર ઝુલ્મ કરે લેકિન હમ ઉન પર ઝુલ્મ ન કરે, ઈસ લિયે કે ઝુલ્મ હરામ હૈં.

એક મકામ પર હુઝૂર  ને ઈર્શાદ ફરમાયા કિયામત કે દિન તુમસે હકદારોં કે હુકૂક વસૂલ કિયે જાઓંગે, યહાં તક કે બેસિંગ બકરી કા બદલા સિંગવાલી બકરી સે લિયા જાઓગા.

ઈસ હદીષ સે બિલ્કુલ ઝાહિર હૈં કે દુન્યામેં અગર કોઈ કિસી કા હક મારતા હૈં તો કિયામત કે દિન ઉસ સે હકદાર કા હક ઝરૂર લિયા જાઓગા. જો દુસરો કા હક કિસી ન કિસી બહાને સે હળપ લેતે હૈં ઓર ઉસ પર અપના કબ્જા જમા લેતે હૈં, ઉન્હે ઈસ હદીષેપાક સે ખાસ તૌર પર ઈબ્રત હાસિલ કરની ચાહિયે.

ભાઈ ચારગી: ઈસ્લામી એ'તબારસે એક મુસલ્માન દુસરે મુસલ્માન કા ભાઈ હૈં ઓર એક અચ્છા ભાઈ વહી હૈં જો અપને ભાઈ કી હોને કા હક અદા કરે હુઝૂરને પેહલે ખુદ ઈન હુકૂક કો અદા ફરમાયા ઓર અપની ઉમ્મતકો ભી ઉન

(અનુ સંધાન પેજ નં. ૩૦ પર)

હાઝિર વ નાઝિર નબી

હઝરત મુકતી નઈમુદીન કુત્બી કારંટવી

જમ્હૂર એહલે સુન્નતકા યે મુત્તફિકા અકીદા ઓર ઈમાન હે કે સય્યદુલ કૌનેન હઝરત મુહમ્મદ મુસ્તુફા ﷺ હર જમાનો મકાન મેં ઓર હર જગહ હર આન મેં હાઝિર વ નાઝિર હેં ઓર અગર કિસી વકત ભી નબિય્યે કરીમ ﷺ કા તા'લ્લુક ઈસ કાએનાત અદી વ સમાવી સે મુન્કતઅ હો જાએ તો ઈસ દુન્યાએ મૌજુદાત કા નિઝામ દરહમ બરહમ હો જાએ ઓર યેહ હકીકત હે કે જબ કમલી વાલે આકા નહી થે તો કુછ ભી ન થા ઓર જબ વોહ આ ગએ તો નમૂદે દોજહાં ઓર અબ જબ કે વો નહી હોંગે તો કુછ ભી ન હોગા. ઈસ લિયે કે હુઝૂર ﷺ અસ્લ કાએનાત હેં.

આ'લા હઝરત ઈમામે ઈશ્કો મુહબ્બત શાહ ઈમામ અહમદ રઝાખાં ફાઝિલે બરેલ્વી رحمۃ اللہ علیہ રકમે તરાજ હેં

"વોહ જો ન થે તો કુછ ન થા, વોહ જો ન હો તો કુછ ન હો

જાન હૈ વોહ જહાન કી, જાન હૈ તો જહાન હૈ"

મખલન એક દરખ્ત(ઝાડ) કી શાખેં ઈસ લિયે સર સખ્ત હોતી હેં ઓર ઉસકે પત્તે ઈસ લિયે તરોતાઝા હોતે હેં ઓર ઉસકી છાવં ઈસ લિયે ઠન્ડી હોતી હોતી હેં ઓર ઉસકા ફલ ઈસ લિયે મીઠા ઓર લઝીઝ હોતા હેં કે ઉસકી જળેં ઝીન્દા હેં, ઓર ઉનકી જળોકા તા'લ્લુક દરખ્તકી તમામ શાખોં ઓર પત્તોં ઓર ઉસકે ફૂલ કે સાથ હર વકત હર ઘણી ઓર હર ઝમાને રહતા હેં ઓર કિસી વકત વોહ જળ સૂખ જાએ ઓર ઉનકા તા'લ્લુક ઓર રિશ્તા દરખ્તસે કટ જાએ તો ફિર ન ઉસ દરખ્તકી શાખોં મેં તાઝગી રહેગી ઓર ન પત્તોંમેં ખૂશનુમાઈ ન ઉસકી છોવોં મેં પેહલી સી મસ્તી રહેગી ઓર ન ઉસકે ફલમેં લઝઝત. કયું કે અબ વોહ સુખ યુકા હેં ઓર સિર્ફ ઈસ લિયે સુખ ગયા હેં કે ઉસકી જળે સુખ ગઈ હેં ઓર અબ ઉનકા તા'લ્લુક ઉસ દરખ્તસે કટ ગયા હેં. બિલાતરબીય્યા વ મિષાલ આફતાફ કી યેહ રંગતે ઓર સુનેહરી કિરનેં, ચાંદકી દિલરુબા ચાંદની, સિતારોં કી ચમક, આસ્માનકી નીલગોં છત, ઝમીનકા ખૂશનુમા ફર્સ, જિન્નો ઈન્સ, હુરોં હિલ્મા, જન્નતો રિઝવાન ઓર યેહ દોનો જહાં ઈસ લિયે કાઈમ હેં કે કાયનાત કે ઝરેં ઝરેં મેં કમલીવાલે કા નૂર મૌજૂત હેં ઓર ઉસ તાજદારે કૌનોમકા કા તા'લ્લુક ઓર રિશ્તા આલમે મૌજુદાત કે સાથ હર ઘણી, હર સા'અત ઓર હર આન વાબસ્તા હેં ઓર જબ નબિય્યે કરીમ ﷺ કા તા'લ્લુક ઓર રિશ્તા ઈસ કાઈનાતસે કટ જાએ તો ઉસી કા નામ કિયામત હેં.

ખુદા તઆલાને ઈસ હકીકત કો કઈ બાર બેનકાબ કિયા હેં મખલન ખુદાએપાક ને અપને મહેબૂબેપાક

કી નબુવ્વતકી સિફાત કો બયાન ફરમાતે હુવે યું ઈશાદ ફરમાયા:

"અય મેરે મહેબૂબેપાક હમને તુઝે સારી કાઈનાત કે લિયે હાઝિરો નાઝિર બનાકર ભેજા."

હો સકતા હૈ કે કિસી કે ઝેહન મેં યેહ સવાલ પૈદા હો કે શાહિદકા માના તો ગવાહ હૈ યેહ શાહિદકા માના હાઝિરો નાઝિર કહાંસે હો ગયા? તો ઈસ કે લિયે ગુજારિશ હૈ કે વો નમાઝે જનાઝા કી દુઆ પળે ઔર ઉસકે માના પર ગૌર કરે: "અય અલ્લાહ બખ્શ હમારે ઝિન્દો કો ઔર મુદો કો ઔર જો હાઝિર હૈ ઔર ઉનકો જો ગાઈબ હૈ"

યા તો સિર્ફ શાહિદકા માના હાઝિર હી કરતે હૈ ઔર જબ કમલીવાલે કી શાનમેં કુઆનેપાક કી આયત પળતે હૈ તો શાહિદ કા માના ગવાહી કરતે હૈ ઔર અગર શાહિદ કા માના ગવાહ હી કિયા જાએ તો ભી મસ્લકે હક્કહુ એહલે સુન્નત વલ જમાઅત કી તાઈદ હોતી હૈ કયું કે કાનુની ઔર શરઈ તૌર પર ભી ઉસી ગવાહ કી ગવાહી મોઅ'તબર માની જાતી હૈ જિસને કિસી વાકેઆ યા હાદથા કો અપની આખોં સે દેખા હો ઔર ઉસીકો એની ગવાહી કેહતે હૈ.

કુઆનેપાકમેં ખુદાએ તઆલાને ઔર ભી ઈસકી વઝાહત ફરમા દી હૈ, ઈશાદ ફરમાયા કે "કિયામત કે દિન મેરા મહેબૂબ તુમ પર ગવાહ હોગા." ઔર કમલીવાલે આકા કી વોહ ગવાહી અગર 'નઉઝુબિલ્લાહ' ઝૂટી હોગી તો નબુવ્વત બાતિલ. ઔર અગર વોહ ગવાહી સચ્ચી ઔર હકીકત પર મબ્ની હોગી ઔર યકીનન સચ્ચી હોગી તો ફિર યેહ માનને સે કેસે ઈન્કાર કિયા જા સકતા હૈ કે હુઝૂર ﷺ ઈસ કાઈનાતમેં હર જગહ, હર વકત હાઝિર ઔર મૌજૂદ હૈ કયું કે કિયામત કે દિન હુઝૂરે અકરમ ﷺ તમામ અમ્મીયાએ કિરામકી પિછલી ઉમ્મતોં ઔર અપની ઉમ્મતકે લિયે ભી ગવાહ હોંગે ઔર કમલીવાલે આકાકી ગવાહી કો ઝૂટી કેહના કુફ હૈ.

ઈન તસરીહાત કે બાદ કોઈ શક નહી રેહ જાતા કે હઝરતે આદમ عليه السلام સે લેકર કિયામત તક કે તમામ વાકેઆતો હાદેથાત ઔર હાલાત કો નબિયે કરીમ ﷺ અપની આખોં સે દેખતે હૈ ઔર હર વાકેઆ કે વુકૂઅ કે જહાં ભી ઔર જભ ભી હો હાઝિરો મૌજૂદ હોતે હૈ મગર અફસોસ કે બદઅકીદા નહી માનતે.

મિશકાતશરીફ સફા-૫૬૫, પર હૈ હઝરત અબ્દુલ હક્ક મુહકિકક વ મુહદીષ رحمۃ اللہ علیہ અશઅબુલ લમ્આ'ત જિલ્દ-૨, સફા-૩૭૦, પર ઈસકા તર્જમા તહરીર ફરમાતે હૈ, "હઝરતે બર્આ બિન આઝિબ رضي الله عنه ફરમાતે હૈ કે જબ નબિયે કરીમ ﷺ ગદીરે ખમ કે મકામ પર ઉતરે તો હુઝૂર ﷺ ને હઝરતે અલી رضي الله عنه હાથ પકળ કર ફરમાયા કે કયા તુમ જાનતે હો કે મેં તમામ મોમીનોં કી જાનોં સે ભી ઝિયાદા કરીબ હું તો સહાબાએ કિરામને અર્ઝ કી કે હાં યા'ની આપ દુન્યાકે હર મોમિન કી જાનસે ભી યાહે વોહ કહી ભી હો ઝિયાદા કરીબ હૈ."

ઈસ હદીષ પર ગૌર કરો કે કમલીવાલે આકા કિસ તરહસે અપને ગુલામોં કો હર જગહ ઔર હર આનમેં અપને હાઝિરો મૌજૂદ હોને કે મુતાલિલક ઈશાદ ફરમા રહે હૈ ઔર સહાબાએ

કિરામ કિસ મુહબ્બત ઔર ઈશકસે તસ્લીમ કર રહે છે. નીઝ મિશકાતશરીફ હી મેં સફા-૨૬૩ પર ઈસી મફહૂમ કી હદીષે મુબારક છે. "હઝરતે અબુ હુરયરહ رضي الله عنه ને ફરમાયા કે નબિયેકરીમ ﷺ ને ફરમાયા કે મેં મોમિનોં કી જાનોં સે ભી ઝિયાદા કરીબ હું."

બુખારીશરીફ, જિલ્દ-૧, સફા-૩૨૩ મેં છે "હઝરતે અબુ હુરયરહ رضي الله عنه ને ફરમાયા કે નબિયેકરીમ ﷺ ને ફરમાયા કે કોઈ મોમિન એસા નહી કે જિસકે કરીબ મેં ન હું, ઈસ દુન્યામેં ઔર કિયામતમેં ભી."

બુખારીશરીફ, જિલ્દ-૧, સફા-૧૮૩ ઔર મિશકાતશરીફ સફા-૨૪,૨૫ મેં છે "હઝરતે અનસ رضي الله عنه ફરમાતે છે કે નબિયેકરીમ ﷺ ને ફરમાયા કે ઈન્સાનકો મરને કે બાદ કબ્રમેં દફન કિયા જાતા છે તો દો ફિરિશ્તે મુન્કરો નકીર કબ્રમેં આતે છે ઔર મય્યતકો ઉઠા કર સુવાલ કરતે છે કે તેરા રબ કૌન છે? ઔર તેરા દિન કયા છે? મુસલ્માન જવાબ દેતા છે કે મેરા રબ અલ્લાહ છે ઔર મેરા દીન ઈસ્લામ છે. ઔર ફિરિશ્તે મુઝે મય્યતકે સામને લાકર સુવાલ કરતે છે: યેહ નૂરાની સુરતવાલે આકા જો તેરે સામને તશરીફ ફરમા છે ઔર જિનકા નામે નામી ઈસ્મેગિરામી મુહમ્મદ ﷺ છે ઈનકે મુતા'લિક તુ કયા જાનતા છે ઔર કયા ઈન્હે પહેચાનતા છે? પસ મોમિન ગવાહી દેગા કે મેં ગવાહી દેતા હું કે યેહ અલ્લાહ તઆલા કે મકબૂલ ઔર પ્યારે બંદે છે ઔર ઉસકે રસૂલ છે. હદીષ શરીફ મેં આગે આતા છે કે "જબ કાફિરસે હુઝૂર ﷺ કે મુતા'લિક સુવાલ હોગા તો વોહ કાફિર કહેગા કે મેં નહીં જાનતા."

હદીષે મઝકૂરા પર ગૌર કરો કે ઝમીન પર બસને વાલે ઈન્સાન હર રોઝ મરતે છે, હર મુલકમેં ઔર હર શહરમેં, હર વક્ત ઔર હર ઘણી મરતે છે કોઈ દિનકો મરતા છે તો કોઈ રાત કો, કોઈ સુબ્હ મરતા છે તો કોઈ શામકો ગર્જ યે કે ઈસ ફર્શે ઝમીન પર કોઈ વક્ત, કોઈ ઘણી ઔર કોઈ સા'અત એસી નહી છે કે જિસમેં કોઈ ન કોઈ કહીં કહીં મુદ્દા દફન ન હોતા હો. ઔર યેહ ભી ખાબિત છે કે નબિયે કરીમ ﷺ હર કબ્રમેં તશરીફ લાતે છે તો ફિર હુઝૂર ﷺ કા હર વક્ત ઔર હર જગહ હાઝિર વ નાઝિર હોને મેં કૌન્સા શક બાકી રેહજાતા છે.

હઝરતે શેખ અબ્દુલ હક મોહદ્દીષે દહેલ્વી رحمته الله عليه ફરમાતે છે કે નબી કરીમ ﷺ ઈસ લિયે હર કબ્રમેં તશરીફ લાતે છે તાકે મુસલ્માન જો ઈસ અન્ધેરેમેં મુશ્કીલમેં પળા હોતા છે વોહ કમલીવાલે કે હુસ્ને લાઝવાલ સે જો બાઈષે તસ્કીને દિલો જાન છે વોહ મુશ્કિલ આસાન હો જાએ ઔર હિજરો ફિરાક કા અન્ધેરા હુઝૂર અકરમ ﷺ કે વસ્લો મુલાકાત કે ચિરાગસે દૂર હો જાએ. (અશિઅતુલ લિમ્આત, જિલ્દ-૧, સફા-૬૩)

શેખ અબુલ અબ્બાસ મર્સી رحمته الله عليه ફરમાતે છે કે મુઝે ચાલીસ(૪૦) સાલ ગુઝર ગએ છે એક લમ્હાકે લિયે ભી નબીયે રહમત ﷺ સે ઓઝલ નહી હુવા યા'ની મેં હર વક્ત રસૂલે આઝમકો (અનુ સંધાન પેજ નં. ૩૮ પર)

કયા આપ જાનતે હૈ?

દિવાન સાજીદ અશરફી, દશાડા

- અબુલ બશર કિન કો કહા જાતા હૈ? હઝરતે આદમ عليه السلام કો
- હઝરતે આદમ عليه السلام કી પૈદાઈશ કિસ દિન હુઈ? જુમુઆ કે દિન
- હઝરતે આદમ عليه السلام કી નમાઝે જનાઝા કિસને પઢહાઈ? ફિરિશતોને
- હઝરતે આદમ عليه السلام કે જનાઝે કી ઈમામત કિસને કરાઈ? રૂહુલ અમીન હઝરતે જિબ્રઈલ عليه السلام ને
- હઝરતે આદમ عليه السلام કી કબ્ર મુબારક કહાં હૈ? મકામે મિના મેં મસ્જિદે ખૈફ કે કરીબ
- હઝરતે આદમ عليه السلام કો જબ જન્નતસે બાહર ઝમીન પર ઉતાર દિયા ગયા તો આપ કિતને સાલોં તક આસૂં બહાતે રહે? તકરીબન ૩૦૦ સાલ તક આપ ઈસ કદ્ર રોએ કે પૂરી દુન્યામેં ઉનકી મિઘાલ નહી મિલતી.
- હઝરતે આદમ عليه السلام કા પેશા કયા થા? ખેતી બાળી.
- હઝરતે આદમ عليه السلام કા નિકાહ હઝરતે હવ્વા સે કિસકી ગવાહી મેં હુવા? ફિરિશતોં કી ગવાહી મેં હુવા
- હઝરતે આદમ عليه السلام ઔર હઝરતે હવ્વા عليها السلام દુન્યામેં એક દૂસરે સે કિસ જગહ મિલે? મૈદાને અરફાતમેં
- હઝરતે આદમ عليه السلام કી વફાત કે બાદ હઝરતે હવ્વા عليها السلام કિતને સાલોં તક ઝિન્દા રહી? સાળે નૌસો સાલ તક(૮૫૦).
- હઝરતે આદમ عليه السلام જન્નતસે કયા લેકર ઝમીન પર તશરીફ લાએ? હઝરે અસ્વદ, વોહ અસા જો બાદમેં હઝરતે મુસા عليه السلام કે હાથ આયા, મુખ્તલિફ કિસ્મકે બીજ, ઔર ત્રીન કિસ્મ કે ફલ વગૈરહ. والله تعالى اعلم بالصواب
- હઝરતે આદમ عليه السلام કો કિતની ઝબાનોં(ભાષા) કા ઈલ્મ થા? તકરીબત સાત લાખ

(અનુ સંધાન પેજ નં. ૬ થી ચાલુ)

યા કિસી દૂસરે બિમારકો પિલાએગા ઉસે શીફાએ કામેલા નસીબ હોગી. ઈસકા કષ્ટતસે વિર્દ રખને વાલા લોગોં મેં ઈજૂત વ નેક નામ પાએગા ઔર જો આદમી સુબહ કી નમાઝકે બાદ સૂરજ નિકલને તક "યા હય્યુ યા કય્યુમ" કા વિર્દ કરેગા ઉસ કી સુસ્તી વ કાહિલી ઔર ગફલત વ લાપરવાહી દૂર હો જાએગી.

(અનુ સંધાન પેજ નં. ૨૬ થી ચાલુ)

ઝલક નઝર આ રહી થી, આખે બહ રહી થી ઔર નિગાહે ચૂમ રહી થી ગુમ્બદે બિઝરાકો તમન્નાએં ઝેરે લબ થી, યા રસૂલલ્લાહ મેરે બાપ ઔર માં આપ પર કુરબાન હો, અપને શહરમેં અપના કુર્બ નસીબ ફરમાએ, આખેરત મેં ભી ઈસ ગુન્હેગારો સિયાહ ઉમ્મતી પર નઝરે કરમ ફરમાએ, યા રસૂલલ્લાહ અપની ચૌખટ પર હાઝરી કા ફિર મૌકા અતા ફરમાએ "અસ્સલામુ અલયક અય્યુ હન્નબિયુ વ રહમતુલ્લાહિ વ બરકાતુહુ" ગર યેહ મસ્તુલી રહા, દુરુદ શરીફ ઝેરે લબ રહે યહા તક કે ગુમ્બદે બિઝરા કા હસીન રોશન મંઝર નિગાહોંસે ઓઝલ હો ગયા ઔર ગોયા ચિરાગોં મે રોશની ન રહી, બસ મદીના તય્યબા એરપોર્ટ કી તરફ રવાં દવાં હો ગઈ.

"વરૂક તમામ હુવા ઔર મદહ બાઝી હૈ
શફીના ચાહિયે ઈસ બહરે બેકરાં કે સિયે"

(અનુ સંધાન પેજ નં. ૩૮ થી ચાલુ)

દેખતા રેહતા હું ઔર અગર રસૂલે અકરમ ﷺ આંખ ઝપકને કે બરાબર ભી મુઝસે ઓઝલ હો જાએ તો મૈ અપને આપકો મુસલ્માન શુમાર ન કરું. હઝરત શાહ વલિયુલ્લાહ મોહદીધે દહેલ્વી رحمۃ اللہ علیہ ફરમાતે હૈ કે જબ મૈં મદીના મુનવ્વરામેં દાખિલ હુવા ઔર મૈંને ઈમામુલ અમ્મીયા رحمۃ اللہ علیہ કે રોઝએ મુકદ્દસ કી ઝિયારત કી તો મૈંને હુઝૂર ﷺ કી રૂહે મુકદ્દસા કો ઝાહિરી તૌર પર દેખા હૈ. આલમે અવાંહ મેં નહી આલમે મિધાલ કરીબમેં હિસ્સી તૌર પર ફિર જબ મૈં રસૂલે અકરમ ﷺ કી કબ્રે અન્વર કી તરફ બાર બાર મુતવજ્જેહ હુવા તો હર બાર રસૂલે પાક ﷺ કો ભી તવજ્જો ફરમાતે દેખા યહાં તક કે મૈંને સમઝા કે ઈમામુલ અમ્મીયા رحمۃ اللہ علیہ કી રૂહે મુકદ્દસ સે સારી ફિઝા ભરી હુઈ હૈ ઔર હુઝૂરે અકરમ ﷺ હમેશા મખ્લૂક કી તરફ મુતવજ્જે રેહતે હૈ ઔર બલકકી તરફ ચેહરએ મુબારક કિયે હુએ હૈ ઔર જબ આપ મુતવજ્જે હોતે હૈ તો બહોત કરીબ હોતે હૈ.

મઝકૂરા દલાઈલ સે યેહ બાત વાઝેહ ઔર ધાબિત હો ગઈ કે હુઝૂર ﷺ બા'દે વિસાલ અપની મઝારે મુબારક મેં ઝિન્દા ઔર હર જગહ હાઝિરો નાઝિર હૈ.

મેરે ઈમામ ફરમાતે હૈ,

"તુ ઝિન્દા હૈ વલ્લાહ તુ ઝિન્દા હૈ વલ્લાહ
મેરી ચશમે આલમસે છુપ જાને વાલે"

બૈરો બબર

ઈન્તેકાલ પુરમલાલ:

બળે અફસોસ કી બબર હૈ કે મુહદીષે આ'ઝમ મિશન પ્રાંતિજ બ્રાન્ચ કે નાઈબ સદર હાજી અફઝલ હુસૈન દાનાવાલા કી એહલિયા હજજન મહુમા મુસર્રતબીબી ૮નવમ્બર ૨૦૧૬ ઈસવી બમુતાબિક ૬સફર ૧૪૩૮ હિજરી ૬૨ બરસ કી ઉમ્ર મૈં તીન બચ્ચો કો છોળ કર ઈસ દારે ફાનીસે કુચ કર ગઈ "ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલયહે રાજિઉન"

મહુમા બહોત નેક રોઝે ઔર નમાઝ કી પાબન્દ થી દારૂલ ઉલૂમ હસનિયા, હિંમતનગર કે અસાતઝા વ તલ્બાને રન્જો ગમ કા ઈઝહાર ક્રિયા ઔર મહુમાકી રૂહ કો ઈસાલે ધવાબ કરને કે લિયે એક મેહફિલકા ઈન્એકાદ ક્રિયા જિસમે ૧૭૦ સે ઝાઈદ તલ્બાને કુર્આનપાક પળહ કર મહુમાકી રૂહકો ધવાબ પહોંચાયા, નિયાઝકા એહતમામ ડોક્ટર મુહમ્મદ ઈરફાન પ્રાંતિજવાલા કી તરફ સે થા. પ્રાંતિજ મૈં ભી ઝિયારત કા પ્રોગ્રામ હુવા જિસમે કષીર તા'દાદ મૈં અવામે એહલે સુન્નત ને શિકત કી.

નમાઝે જનાઝા હઝરત અલ્લામા મુક્તી અબ્દુલ વહ્હાબ અશરફી રઝવી ખતીબો ઈમામ જામા મસ્જિદ, પ્રાંતિજ ને પળહાઈ. દુઆ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઉનકી કબ્રકો અન્વારોં તજલિયાત સે ભર દે ઔર મહુમા કો અપને કુર્બે ખાસ સે સરફરાઝ ફરમાએ ઔર મુતાલ્લેકીન કો સબ્રે જમીલ અતા ફરમાએ. આમીન

રિપોર્ટ: ખુશતર નૂરાની સિદ્દીકી અશરફી

ના'ત શરીફ

યા ખુદા મુઝે એસે ઈશક હૈ મદીનેસે જેસે એક અન્ગુઠી કા રાખ્તા હો નગીનેસે જિનસે જો ભી માન્ગા હૈ આપસે કરીનેસે મિલ ગયા વહી ઉસકો ગૈબકે ખઝીનેસે વસ્ફ કયા કરું આકા અબ મૈં મુશ્કઅમ્બરકી

દો જહાં મહેક ઉઠે આપકે પસીનેસે ઈસ કદ્ર મૈં ખોયા હું મુસ્તુફાકી યાદોં મૈં અશક નિકલે આખોં સે ઔર દર્દ સીને સે એક હી તળપ દિલ મૈં આપ બસ બુલા લીજિયે ભર ગયા હૈ દિલ મેરા દુર રેહકે જીનેસે ખાલિક વ મલાઈક ભી ઉનકા ઝિક કરતે હૈ

ભેજિયે દુરૂદ ઉન પર મોમિનોં કરીનેસે કાશ ઉનકે રોઝે પર દેખે ઝરા રિઝવાં રહમતે ઉતરતી હૈ આસ્માં કે ઝીનેસે મુહમ્મદ રિઝવાન અન્સારી(યુ.પી.)

મન્કબત દરશાને
મખ્દુમ અશરફ સિમનાં

હું તલબગારે નઝર મખ્દુમ અશરફ દેખિયે
ફિર રહા હું દરબદર મખ્દુમ અશરફ દેખિયે
કયું સતાતે હૈ મુઝે રન્જો અલમ કે સિલસિલે
મેરી ભી લિજિયે ખબર મખ્દુમ અશરફ દેખિયે
અપને આશિક કી તરફ લુત્ફો કરમ ઓર મેરે
રોઝો શબ, શામો સહર મખ્દુમ અશરફ દેખિયે
અપના ગિરવિદા બનાકર કલ્બ મેં ભળકાઈયે
અપની ઉલ્ફતકે શરર મખ્દુમ અશરફ દેખિયે
બિક યુકા હું જબ તેરે બાઝારમેં હોકર ગુલામ
મેં ભલા જાઉ કિધર મખ્દુમ અશરફ દેખિયે
તેરે કદમોં પર લૂટાતા હૈ તેરા અખ્તરે હઝી
અપને અશકો કે ગોહર મખ્દુમ અશરફ દેખિય

ગુલામ અખ્તર

મન્કબત દરશાને
ઈમામે આઝમ અબુ હનીફા

રહેગા હશ્ર તક ચર્ચા ઈમામે બુહનીફા કા
હે રોશન ચર્ખ પર તારા ઈમામે બુહનીફા કા
અઈમામે ઈમામેઆઝમકા રૂબા સબસે અફઝલ હે
હુવા કોઈ ન હમપાયા ઈમામે બુહનીફા કા
અગર બુજે સુરધ્યા પર ભી હોતા ઈલ્મ લે આતે
નિશાં અસ્હાબને પાયા ઈમામે બુહનીફા કા
સરાપા ઈલ્મકા દરિયા યા બેરહે ઈલ્મેદી કહીયે
થા કન્ઝે ઈલ્મે હક તુમગા ઈમામે બુહનીફા કા
ખુદા કો ખ્વાબમેં સો બાર દેખા અપની આખોંસે
કે દિલ જલ્વોંસે થા કા'બા ઈમામે બુહનીફા કા
ઈમામે એહમદ રઝાને ઈસ ગુલિસ્તાકો સજાયા થા
વરાસતમેં થા જો હિસ્સા ઈમામે બુહનીફા કા
કાઈદે મુફતીએ આઝમ દેખકર યેહ લોગ કેહતે થે
સરાપા નૂર હૈ પુતલા ઈમામે બુહનીફા કા
યેહ ફિરકા દેવકે બન્દોં કા હનફી હો નહી સકતા
મિલા ઉસકો નહી રસ્તા ઈમામે બુહનીફા કા
હરેક જુમ્લે તેરે રોશન ચમકતે હૈ દમકતે હૈ અતાકદા
હે યે લમ્હા ઈમામે બુહનીફા કા

મુફતી મહબૂબ રઝા